

Myönnyttelymuotti – erimielisyyttä enteilevä samanmielisyyden konstruktio

JARKKO NIEMI

1 Myönnyttelymuotin rakenne

Tässä artikkelissa¹ käsittelen myönnyttelymuotiksi kutsumani konstruktion käyttöä ar-
kisen vuorovaikutuksen myönnyttelevässä toimintajaksossa. Tutkimuksessa limittyi
kaksi funktionaalista kielentutkimuksen suuntausta: analysoin kieleen vakiintunutta
ilmaisutyyppiä kognitiivisen kieliopin (Langacker 1987; 1991) ja konstruktiokieliopin
(esim. Fillmore, Kay & O'Connor 1988; Fried & Östman 2004; Goldberg 2006) ke-
hyksessä sekä tarkastelen sosiaalisen vuorovaikutuksen toiminnallista jaksoa vuorovai-
kutuslingvistiikan (ks. Couper-Kuhlen & Selting 2001) ja keskustelunanalyysin (Sacks
1992; Heritage 1996) näkökulmasta. Kognitiivisen kieliopin ja keskustelunanalyysin
yhdistämistä ovat hiljattain pohtineet Etelämäki, Herlin, Jaakola ja Visapää (2009; ks.
myös Etelämäki & Jaakola 2009; Seppänen & Herlin 2009).

Tarkastelemani myönnyttelymuotti rakentuu indikatiivimuotoisesta, mahdolli-
suutta ilmaisevasta modaaliverbistä (tarkastelen verbejä *voida*, *saada*, *sopia* ja *passata*;
verbien valinnasta ja muistakin rajauksista lisää myöhemmin), liitepartikkelista *-hAn*,
sävyartikkelista *sitä* ja modaaliverbin täydentävästä A-infinitiivistä.² Muotin rakenne
on eritelty asetelmassa 1.

Myönnyttelymuotti on verbialkuinen ja -loppuinen lausekehys, josta puuttuu te-
kijän tai kokijan ilmaiseva NP. Se on siis nollasubjektinen. Nollasubjektin tarkoite on
epäspesifi mutta aina inhimillinen (Laitinen 1995: 337–339). Tarkoitteeksi tulkitaan
usein vähintäänkin puhuja itse tai tämän puhelukumppani. Myönnyttelymuotin esiin-
tymiin voi liittyä partikkeleita kuten *tietysti* ja *aina* (”Voihan sitä *tietysti* väittää”) ja A-
infinitiivi voi saada laajennuksia (”Sopiihan sitä ajatella *muuta ihmisiä*”, ”Voihan sitä

---

1. Artikkelin perustuu vuonna 2007 valmistuneeseen pro gradu -työhöni. Kiitän Markku Haakanan, Tiina Onikki-Rantajääsköä ja Virittäjän anonyymejä arvioijia hyödyllisistä kommentteista.

2. Pro gradu -työssäni rajasin myönnyttelymuotin hiukan väljemmin: huomioin myös konditionaa-
limuotoiset hallitsevat verbit sekä partikkelin *sitä* asemesta lähinnä savolaismurteissa käytetyn partik-
kelin *tuota*.

noinkin ajatella”). Muotin esiintymä voi saada myös pronominisubjektin kuten *jokainen* tai *kuka tahansa* (”Voihan sitä *jokainen* lukea Raamattua niinkuin haluaa”).³

Asetelma 1.

Myönnyttelymuotin rakenne

1.	Indikatiivin preesensin yksikön 3. persoonan modaali-verbi (<i>voi, saa, sopii</i> tai <i>passaa</i>), johon liittyy partikkeli <i>-hAn</i>	<i>Voihan</i>
2.	partikkeli <i>sitä</i>	<i>sitä</i>
3.	A-infinitiivin perusmuoto	<i>sanoa</i>

Tarkastelen myönnyttelymuotin käyttöä toimintajaksossa, jonka perusmuodossa puhuja A esittää mielipiteen, jota kohtaan puhuja B osoittaa aluksi samanmielisyyttä tai hyväksyntää ja sitten ainakin osin erimielisen eli kontrastiivisen näkökulman. Esimerkki 1 havainnollistaa myönnyttelymuotin käyttöä kuvatussa toimintajaksossa.⁴

- (1) [Miihkalin mielestä on typerää luoda Wikipedian artikkelille keskustelusivu pelkästään vertaisarvioinnin mallinetta⁵ varten]
 Hasdrubal: Miksi se on mielestäsi typerää?
 Miihkali: Koska keskustelusivu on nimenomaan keskustelua varten, ei mallineita varten.
 Hasdrubal: **Voihan sitä olla tuotakin mieltä, mutta en voi yhtyä näkemykseesi. Osa mallineista, esimerkiksi vertaisarviointi ja poistoaänestyksen voittaneet artikkelit, sopivat mielestäni luonnollisesti keskustelusivulle.** (Keskustelupalsta, internet)

Esimerkissä 1 myönnyttelymuotin esiintymä *Voihan sitä olla tuotakin mieltä* osoittaa hyväksyntää puhekumppanin mielipiteelle, ja sitä seuraa kontrastiivinen *mutta*-lause. Tulen osoittamaan, että myönnyttelymuotti voi implikoida kontrastin itsessään, ilman kontrastiiviseksi merkittyä mielipiteen esitystä. Muotti on *Ison suomen kielioopin* (ISK) termi. Se tarkoittaa rakennekehikkoa, jonka mukaan ilmauksia voi muodostaa. Muotissa on vakioisia osia (kuten morfeemeja ja sanoja) sekä paikka varioivalle osalle. (V. Koivisto 2006: 36–38; ISK 2004: 22, § 449.) Viitataan muotilla asetelmassa 1 esiteltyyn kielelliseen kehikkoon, jossa on vakioisena osana partikkeliketju *-hAn sitä* ja jonka modaaliverbi ja A-infinitiivi varioivat. Muotille osin synonyymisena mutta sitä laajempaa käsitteenä käytän konstruktia, jolla tarkoitan myös myönnyttelymuotin spesifisempiä muotoja kuten *Voihan sitä X* ja *Sopiihan sitä X* (joissa X on A-infinitiivi) ja

3. Tekstin esimerkkilauseet ovat aitoja myönnyttelymuotin käyttäjiä. Jos toisin ei mainita, lauseet ovat internet-aineistostani.

4. Esimerkeissäni myönnytys on lihavoitu ja kontrasti kursivoitu. Internet-esimerkit ovat enimmäkseen yhä verkossa, ja ne voi löytää syöttämällä esim. Googlen hakukoneeseen osan kyseisestä esimerkistä. Kaikki internet-esimerkit ovat konteksteineen kirjoittajan hallussa.

5. Wikipedian selityksen mukaan mallineiden (engl. *template*) avulla eri artikkeleihin voidaan lisätä sama tai samantapainen lohko, jossa on esimerkiksi huomautuksia tai navigointilinkejä. Vertaisarvioinnissa artikkelin kirjoittaja voi saada muilta käyttäjiltä kommentteja ja parannusehdotuksia.

näiden toteutumia aidoissa vuorovaikutustilanteissa. Käsitteiden muotti ja konstruktio suurimpana erona on, että muotti viittaa pelkkään rakenteelliseen kehikkoon, kun taas konstruktioon liittyy myös pragmaattista tietoa (konstruktioon liittyvästä tiedosta ks. esim. Fillmore 1989: 18–19). Tässä tapauksessa pragmaattinen tieto ilmenee siten, että kun muotin mukaista konstruktioita käytetään vastauksena mielipiteen esitykseen, sitä seuraa usein kontrastin esitys. Käyttämällä termiä konstruktio (esim. Goldberg 2006: 5; Fried ja Östman 2004: 12–13) tarkoitan myös sitä, että rakenne kuten *Saahan sitä X* on vakiintunut muodon ja merkityksen yhteenliittymää. Käyttämäni konstruktion käsite vastaa siis kognitiivisen kieliopin kielellistä yksikköä (Langacker 1987: 57) ja Kaupisen (1998: 15) termiä puhekuvio, jotka molemmat tarkoittavat lähinnä toistuvuuden perusteella tunnistettavaa ja kielenkäyttäjän holistisena kokonaisuutena hallitsemaa muodon ja merkityksen yhdistävää rakennetta. (Käsitteen konstruktio tulkinnoista ks. Kotilainen 2007b: 15–18, 21–22; myös Seppänen ja Herlin 2009: 216.)

Seuraavassa jaksossa esittelen myönnyttelyä sivunnutta aiempaa tutkimusta. Jaksossa 3 perustelen myönnyttelymuotin rajauksen ja kartoitan sen lähikonstruktioita. Tutkimuksen aineiston esittelyn jälkeen kuvaan jaksossa 5 myönnyttelytoimintajakson, ja siirryn sen jälkeen myönnyttelymuotin käytön tarkasteluun. Esittelen käyttöä kahdessa luokassa: ensimmäinen pyrkii rakentamaan keskustelijoiden välistä yhteisymmärrystä, toinen pikemminkin kaivaa kuilua heidän välilleen implikoimalla kontrastin jo myönnytyksessä. Yhteisymmärrystä rakentavassa käytössä muottia hallitsee tyypillisesti *voida*-verbi ja muottiin saattaa liittyä episteemistä varmuutta osoitava partikkeli (esim. ”Voihan sitä *toki* oppia, en sitä kiellä”). Kontrastin implikoivassa käytössä muut hallitsevat verbit eli *saada*, *sopia* ja *passata* ovat käyttöfrekvenssiinsä suhteutettuna yleisempiä. Puhutussa kielessä prosodia voi selvittää kontrastin implikaatiota, mutta sen tarkastelu ei ole mahdollista tässä artikkelissa.

2 Myönnyttely

Termiä myönnyttely ei ole aiemmin juurikaan käytetty fennistiikassa. Kun tutkimukset ovat sivunneet myönnyttelyä vuorovaikutuksen ilmiönä, on puhuttu esimerkiksi erimielisyyden ilmaisun viivyttämisestä (esim. Tainio 1998: 96–99) tai tarkasteltu puhujan tekemiä yksittäisiä myönnytyksiä. Myönnytyksistä esitetyt luonnehdinnat voi jakaa kahteen luokkaan sen perusteella, sisältääkö myönnytyksen määritelmä omasta näkökannasta tinkimistä tai jopa siitä luopumista. Tälle kannalle asettuu määritelmä, jonka mukaan myönnytys on toisen puhujan näkemykseen alistuva samanmielisyyden osoitus väittelytilanteessa (Berg & Mäntynen 1992: 91–94; vrt. PS s. v. *myönnytys* ’luopuminen oikeuksistaan, vaatimuksistaan, näkökannastaan tms. jnk hyväksi; lievennys, helpotus’). Toinen näkemys ei sisällä näkökannasta tinkimistä vaan korostaa pikemminkin pyrkimystä yhdistää kaksi toisistaan poikkeavaa näkemystä. Esimerkiksi Esa Lehtinen näkee modaali-ilmausten pragmatiikkaa käsittelevässä artikkelissaan erään *tietenkin*-adverbin käytön keskustelijoiden välistä potentiaalista ristiriitaa ehkäiseväksi myönnytykseksi. Tällainen myönnytys hyväksyy puhekuomppanin näkemyksen, johon sitten lisätään esimerkiksi tarkennus. (Lehtinen 1997: 242–244.) Edelleen Han-

nele Forsberg (1998: 232–233, 237) määrittelee myönnytyksen sellaiseksi kannanotoksi edellä esitettyyn, joka myöntää jonkin proposition mahdolliseksi, mutta implikoi samalla toisen vaihtoehdon. Forsberg myös huomauttaa, että myönnytystä seuraa usein ’mutta’-merkityksinen lause.

Kuvatun kaltaisena toimintona myönnyttelyllä on yhteys sekä samanmielisyyden että erimielisyyden osoittamiseen (näistä esim. Tainio 1996 ja Kangasharju 1998): se ilmentää samanmielisyyttä ja enteilee usein erimielisyyttä. Toisaalta konsessiivinen eli myönnyttelevä lause eroaa kummastakin siinä, ettei se anna yksiselitteisesti suuntaa tai toiseen tulkittavissa olevaa vastausta. Esimerkiksi opettajan vuoro *öö niin? (.) voi hyvinki olla? (.) mitä vielä* reaktionä oppilaan vastaukseen osoittaa periaatteessa hyväksyntää, mutta implikoi erimielisyyttä (ks. Lehtinen 1997: 245). Konsessiivisuutta on kuitenkin usein tutkittu hiukan eri näkökulmasta eli kahden lauseen esittämien asiaintilojen välisenä suhteena, jossa kumpikin asiaintila todetaan päteväksi mutta implikoidaan tämän odotuksenvastaisuutta (esim. ”ulkona on jo pimeä, vaikka kello ei ole neljääkään”; ks. König & van der Auwera 1988; ISK 2004 § 1139–1143). Kauppinen (2006) on yhdistänyt lausesuhteisiin liittyvän konsessiivisuuden ja vuorovaikutuksen myönnyttelyn tutkiessaan konjunktion *vaikka* käyttöä myönnyttelevässä toimintajaksossa.⁶

Tämän tutkimuksen kannalta keskeisin aiemmasta myönnyttelytutkimuksesta on Couper-Kuhlenin ja Thompsonin (2000) tutkimus peruskonsessiivin skeemasta (*cardinal concessive*), kolmiosaisesta toimintajaksosta, jota esimerkki 1 havainnollistaa: puhuja A esittää mielipiteen, jota B ensin myönnyttelee ja jolle sitten esittää kontrastin. Peruskonsessiivi liittyy kontrastin esityksen tai sen implikaation pakolliseksi osaksi myönnyttelyä. Tästä syystä se ei välttämättä sovellu vaihtoehdot avoimeksi jättävän myötiämielisyyden osoituksen (kuten *voi hyvinkin olla*) tarkasteluun. Kontrastin implikaatio on toisaalta usein mahdollinen vaihtoehdot avoimeksi jättävässä käytössä, joten sen ero peruskonsessiivin skeeman mukaiseen käyttöön ei ole kovin suuri. Tässä artikkelissa keskityn peruskonsessiivin skeeman toteuttavaan myönnyttelevään toimintajaksoon. Syvennän sen kuvausta keskusteluanalyysin vuorovaikutuksen lainalaisuuksia koskevien havaintojen avulla. Pysin kuvaamaan konstruktoiden käyttöä peruskonsessiivin skeemaa laajemmassa kontekstissa. Olen kiinnostunut siitä, millaisessa kontekstissa myönnyttelyä tyypillisesti esiintyy ja mitä tapahtuu kontrastin esityksen jälkeen.

Myönnyttelevästi voidaan käyttää monenlaisia kielen yksiköitä dialogipartikkeleista laajempiin konstruktioihin. Marja-Leena Sorjonen on tutkinut dialogipartikkelien *nii(n)* ja *joo* käyttöä ja sivunnut myönnyttelyäkin, vaikka ei nimitystä käytäkään. *Nii* vastauksena ehdotukseen pitää ehdotettua toimintaa mahdollisena, mutta enteilee erimielisyyttä. Vastauksena mielipiteen esitykseen se esittää samanmielisyyttä, jota seuraa usein *mut*-lause. (Sorjonen 1997: 240–245, 343–347; myös Sorjonen 1989: 172–173.) Dialogipartikkelien myönnyttelevyys ei kuitenkaan ole yhtä selvää kuin kokonaisten lauseiden, sillä dialogipartikkelit voivat ilmaista esimerkiksi kuulolla olemista tai tiedon

6. Myönnyttelyä kohtaan on viime aikoina virinnyt kiinnostusta paitsi keskusteluanalyttisessä tutkimuksessa (ks. A. Koivisto, tekeillä; Svinhufvud, tekeillä) myös tekstintutkimuksessa (Juvonen, tekeillä; Virtanen, tekeillä).

vastaanottamista sen sijaan, että esittäisivät avointa tai varauksellista samanmielisyyttä. Sorjonen on yhdessä Auli Hakulisen kanssa havainnut, että verbin *voida* sisältävää lausetta (kuten *voi olla niin et – –*) voidaan käyttää ”eräänlaisena bulvaanina”, joka viivyttaa erimielisyyden ilmaisua (Hakulinen & Sorjonen 1989: 93). Lehtinen (1997: 242–245) on puolestaan tarkastellut partikkelien *tietenkin* ja *tietysti* samoin kuin episteemisen *voida*-verbin (*voi hyvinkin olla, että – –*) myönnyttävää käyttöä erimielisyystilanteissa, ja Forsberg (1998: 232–233, 236–238) on todennut reaktiivisten *jos*- ja *vaikka*-lauseiden (kuten *vaikka liev voitanneet* [’voidelleet tervalla’] *va em minä muista*) sekä verbialkuisten potentiaalilauseiden (*liehän sitä tietystij jotta, syytäki’ ollum mut siihe’ aekaan – –* ja *voinoohan se ollas sitäki*) olevan usein myönnytteleviä. – Kuten edellä esittelemistäni myönnyttelevistä lauseista näkee, moni myönnyttelymuotin rakennepiirre (kuten lauseenalkuinen modaaliverbi *voida* ja liitepartikkeli *-hAn*) voi liittyä myönnyttelevään toimintoon tarkastelemastani myönnyttelymuotista hieman poikkeavissa lauserakenteissa.

3 Myönnyttelymuotin rajauksesta

Tässä artikkelissa kiinnostukseni kohteena ovat sellaiset myönnytykset, joilla puhujan, puhekumppanin tai jonkun muun mahdollisuuksia toimia tietyllä tavalla kommentoidaan positiivisesti. Agentin tulkinnan avoimuuden ja roolin mahdollisen jaettavuuden aiheuttaa myönnyttelymuotin nollasubjekti (ks. Laitinen 1995: 344). Käsittelem neljää mahdollisuutta ilmaisevaa ja A-infinitiivitäydennyksen saavaa modaaliverbiä: *voida*, *saada*, *sopia* ja *passata*. Rajaan artikkelin koskemaan indikatiivimuotoisia verbejä, jolloin esimerkiksi verbin *voida* yleinen konditionaalimodus jää tarkastelun ulkopuolelle (myönnyttelymuotin konditionaalista ks. Niemi 2007: 19–20, 89–96, 103–107). Esittelen seuraavaksi lyhyesti myönnyttelymuottia hallitsevien verbien merkityksiä. Verbit liittyvät spesifiin konstruktion, joten niiden itsenäisen merkityksen suhde konstruktion merkitykseen ei ole itsestään selvä. Toisaalta esimerkiksi Langacker (2005: 163–164) pitää verbin ja tietyn konstruktion merkitysten erottamista turhana: konstruktion kuuluva verbi kantaa merkitystä sekä itsenäisestä lekseemistä että kyseisestä konstruktiosta. Myönnyttelymuotin käyttö varioid selvästi hallitsevan verbin suhteen, joten verbien tarkastelu on aiheellista. Myös Langacker (1987: 294) huomauttaa, että usein on olemassa toisilleen läheisiä konstruktioita, joissa poikkeavat komponenttiosat aiheuttavat merkityksessä jonkin nyanssieron.

Muotin toteutumia hallitsee yleisimmin verbimuoto *voihan*. *Voida* on Flintin (1980: 64, 83) mukaan suomen kielen rajoittamattomin ja monipuolisin tapa ilmaista, että jotain voi tapahtua, sillä se ei implikoi mahdollisuudelle minkäänlaisia ehtoja. Verbit *saada*, *sopia* ja *passata* poikkeavat verbistä *voida* siten, että niiden ilmaisema mahdollisuus perustuu yhteisön tai muun auktoriteetin normeihin tai suotuisiin ulkoisiin olosuhteisiin (verbeistä *sopia* ja *passata* ks. Flint 1980: 73, 77–80; verbistä *saada* PS s. v. *saada* merkitykset 9–11 ja ISK 2004 § 1569). Esimerkiksi *saada* voi deonttisessa merkityksessään positoida myönnyttelijän auktoriteetin asemaan. Hallitsevasta asemastaan myönnyttelijä voi paitsi myöntää luvan tiettyyn toimintaan myös kritisoida tuota toi-

mintaa. *Passata* voi dynaamisessa merkityksessään implikoida myönnytellyn toiminnan tavalla tai toisella etuoikeutetuksi, sillä mahdollisuus perustuu suotuisiin olosuhteisiin. Kun toiminta myönnetään olosuhteiden puitteissa mahdolliseksi, implikaationa on usein, että toiminta ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista. Palaan verbien merkityksiin myöhemmin esimerkkien yhteydessä, mutta jo nyt voi todeta, että verbien toistaan poikkeavat modaaliset tulkinnat ohjaavat myönnyttelymuotin käyttöä.

Myönnyttelymuotin modaaliverbiin liittyy liitepartikkeli *-hAn*. Sen merkityksestä on esitetty monenlaisia ja keskenään ristiriitaisiakin näkemyksiä (esim. Penttilä 1963: 120; NS s.v. *han*; Hakulinen 2001a; Välimaa-Blum 1987; Forsberg 2006: 86–87). ISK:n (2004: § 830) esitys perustuu Hakulisen (2001a [1976]) tutkimukseen. Sen mukaan liitepartikkelin *-hAn* tehtävänä on tuottaa implikaatio, että lauseen sisältämä informaatio on keskustelijoiden välistä yhteistä ja tuttua tietoa (samoin esittää Halonen 1996). Jaetun tiedon implikaatio liittyy usein myönnyttelymuotin käyttöön ja on selvimmillään, kun konstruktion liittyy vakuutteleva partikkeli kuten *tietysti* tai *toki*. Myönnyttelymuotilla on kuitenkin myös affektista, kontrastin implikoivaa käyttöä, jossa yhteisesti jaetun tutun tiedon implikaatio vaikuttaa epätodennäköiseltä (vrt. selvään erimielisyystilanteeseen kuten A: Tuo ei ole totta B: *Onhan*). Soveltuvampi onkin näkemys, jonka mukaan liitepartikkeli *-hAn* implikoi tuttuutta lähinnä puhujalle itselleen (Forsberg 2006: 86–87). Myönnyttelymuotti implikoi usein puhujan tietämystä ('tiedänhän minä tuon') tai ainakin hyväksyvää arvelua puheenalaista asiaintilaa kohtaan.

Myönnyttelymuotti on verbiketju, jonka välissä on partikkeliksi kieliopillistunut *sitä* (ks. Hakulinen 1975; Vilku 1989: 143–145). Myönnyttelymuotin kaltaisella lauseella on myös käyttöä, jossa *sitä* on pronomini (esim. ”Kylmille leikkeleillekin voisi tätä viiniä ajatella seuraksi ja *voihan sitä nauttia ihan sellaisenaankin*” Kielipankki, Karjalainen 1995; ”Mitali jää ainakin tilastoihin, ja *voihan sitä pitää piirongin päällä muistona* hyvästä turnauksesta” Kielipankki, Kaleva 1998). Pronomini *sitä* on A-infinitiivin objekti ja vaatii transitiivisen verbin, mutta partikkelistunut *sitä* mahdollistaa intransitiivisen A-infinitiivin käytön. Rajaan tämän artikkelin käsittelemään partikkelin sisältäviä konstruktioita, vaikka pronominin ja partikkelin eronteko on toisinaan työlästä.

Kuten esittelemäni aiempi myönnyttelyä sivunnut tutkimus osoitti, tietyt muoto-
piirteet (kuten verbi-alkuisuus ja liitepartikkeli *-hAn*) ovat yleisiä myönnyttelevässä käytössä. Mahdollisia ovat esimerkiksi lauseet kuten *Voi hyvinkin olla*, *Voihan se olla* ja *Kyllähän sitä saa mopoa viritettyä*. Tällaisista lauseista sekä myönnyttelymuotista muodostuu konstruktioiden verkko, jonka verbi- tai partikkelialkuiset jäsenet ovat reaktiivisia eli ilmentävät puhujan reaktiota edellä sanottuun tai tapahtuneeseen. Modaaliverbi *voida* samoin kuin liitepartikkeli *-hAn* ovat tyypillisiä, mutta eivät välttämättömiä verkon jäsenten piirteitä (ks. yllä olevat esimerkkilauseet). Verkon jäseniä yhdistää siis yksittäisen muodollisen piirteen sijasta pikemminkin perheyhtäläisyydet (termi alun perin Wittgensteinilta 1981: 65, ks. myös Leino 1999: 35–36). Perheyhtäläisyyksiin perustuvassa luokassa jäsenet järjestyvät prototyyppisten toteutumien ympärille – yhdeksi tällaisista näen tässä artikkelissa tarkastelemani myönnyttelymuotin, jonka muodon määrittelin asetelmassa 1. Erityisesti hyvin yleisen modaaliverbin *voida* varaan rakentuvan, liitepartikkelin *-hAn* sisältävän lauseen voi nähdä keskeiseksi myönnytteleväksi rakenteeksi.

4 Tutkimuksen aineisto

Artikkeli pohjaa 328 esimerkin aineistoon, josta suurin osa (244 esimerkkiä) on poimittu internetistä syksyllä 2006. Loput löytyivät Kielipankin sanomalehtikorpuksista (73 esimerkkiä) ja yksittäin poimittuina kaunokirjallisuudesta sekä sanomalehdistä (11).

Aineistoni neljä konstruktioita ovat *Voihan sitä* X (129 kappaletta), *Saahan sitä* X (122), *Sopiihan sitä* X (56) ja *Passaahan sitä* X (21). Luvut eivät ole keskenään vertailukelpoisia, mutta ne antavat viitteen konstruktioiden käyttöfrekvenssien eroista. Poimin aineistooni kaikki Kielipankista löytämäni myönnytelymuotin esiintymät⁷, ja konstruktioiden *Passaahan sitä* X ja *Sopiihan sitä* X toteutumista myös kaikki internethaussani löytyneet. Sen sijaan yleisempien konstruktioiden *Voihan sitä* X ja *Saahan sitä* X internet-esiintymistä on mukana vain osa: poimin hakujen ”voihan sitä” ja ”saahan sitä” tuloksia systemaattisesti aineistooni, kunnes se saavutti kylläntymispisteen, jonka jälkeen uudenlaisia tapauksia ei enää näyttänyt tulevan esiin. Eri aineistolähteet paljastavat esimerkiksi verbin *passata* arkisuuden (ks. Flint 1980: 73–78): kaikki sen käytöt löytyivät internetistä, Kielipankin sanomalehtikorpuksista ei ainoatakaan.

Tässä käsittelemäni myönnyttelevä käyttö, jonka mukaista toimintajaksoa kutsun myönnytelyjaksoksi (siinä myönnytys esittää samanmielisyyttä jollekin aiemmalle näkemykselle ja sitä seuraa eksplisiittinen tai implikoitu kontrasti; ks. esim. 1) muodostaa noin kolmanneksen aineistostani. Keskityn tähän käyttöön, jonka myös Couper-Kuhlen ja Thompson (2000) ovat nähneet eräänlaiseksi myönnytelyn perusmuodoksi nimeämällä tutkimansa skeeman peruskonsessiiviksi (*cardinal concessive*). Taulukko 1 esittää myönnytelymuotin käytön myönnytelyjaksossa.

Taulukko 1.

Myönnytelymuotti erimielisyyden esitykseen tai implikoituun kontrastiin päättyvän myönnytelyjaksosena.

	Käyttö osana myönnytelyjaksosena	Esimerkkien kokonaismäärä	%-osuus
<i>Voihan sitä</i> X	23	129	18 %
<i>Saahan sitä</i> X	46	122	38 %
<i>Sopiihan sitä</i> X	24	56	43 %
<i>Passaahan sitä</i> X	8	21	38 %
Kaikki myönnytelymuotin mukaiset konstruktiot yhteensä	101	328	31 %

7. Kielipankin hakuni "[wf='*han' pos='verb'] [pos='pronoun' case='part' number='sg'] [] {0,4} [modality='linf']" etsi kaikki verbialkuiset, liitepartikkelin *-hAn* sisältävät lauseet, joissa yksikön partitiivisijainen pronomini seurasi verbiä ja A-infinitiivi oli korkeintaan neljän sanan päässä pronominista. Haku palautti 201 tulosta. Tämän artikkelin aineistoon näistä kuuluu 73 partikkelin *sitä* sisältävää nolasubjektikonstruktioita, joita hallitsee joko verbimuoto *voihan* (52 tapausta), *saahan* (19 tapausta) tai *sopiihan* (2 tapausta).

Käsittelyn ulkopuolelle rajautuvassa aineistossa on yhtäläisyyksiä tässä esittelemääni myönnyttelyn muotoon. Myönnyttelymuotti saattaa esimerkiksi osoittaa samanmielisyyttä toisen puhujan näkemykselle siten, ettei sitä seuraa kontrastin esitys vaan esimerkiksi myönnyttelyn ajatuksen elaborointi (ks. Niemi 2007: 88–103): esimerkiksi 2 tämä tarkoittaa ehdotuksen alustavaa, avoimeksi jättävää hyväksymistä ja ajatuksen jatkokehittelyä.

- (2) [Suunnitteilla keskustelutilaisuus lautapeliin tyypillisistä ongelmista mm. rooli- ja lautapeliyhdistyksen Ropeconin tiloissa. Kirjoittaja lainaa toisen tekstiä ja kommentoi.]
 ”Muutenkin näistä kustakin ongelmasta olisi hyvin mielenkiintoista keskustella tällä alueella [internet-sivustolla], joskin omista ketjuissaan. Vai haluatteko säästää keskustelun vasta Ropeconin tilaisuuteen?”
Voihan sitä täällä jo keskustella ja ainakin jälkepäin täytyy pistää kunnan keskustelut pystyyn aiheesta. Tuo 2 tuntiahan [suunnitellun keskustelutilaisuuden kesto] on loppupeleissä melko lyhyt aika ajattelen [po. ajatellen], että aihe on melko pirun laaja. Voi siis olla, että esityksessä lähinnä esitellään ja määritellään ongelmat ja jätetään hommaa vähän avoimeksi keskustelua varten. (Keskustelupalsta, internet)

Toisaalta myönnyttelymuotti voi toimia Antakin ja Wetherellin (1999) havaitseman retorisen kuvion osana (ks. myös Couper-Kuhlen ja Thompson 2005). Tällöin se tunnustaa puhujan omassa mielipiteen esityksessä jonkin heikkouden siten, että tätä tunnustusta seuraa paluu esitettyyn mielipiteeseen; lopputuloksena mielipiteen esitys saa vahvistuksen (myönnyttelymuotin tällaisesta käytöstä ks. Niemi 2007: 103–110).

- (3) [Esillä kuva viritetystä autosta.]
 Voi kun meillä täällä Suomessakin saisi rakentaa tuollaisia. Tai **saahan sitä tehdä**, mutta leimallehan ei kelpaa mikään... (Keskustelupalsta, internet)

Esimerkeissä 2 ja 3 havainnollistettujen käyttöjen lisäksi myönnyttelymuotilla on myös ehdottavaa (esim. *Voihan sitä ostaa jotkut semmoset paksut nätit sukkahousut* – vastaus kirjoittajalle, joka kertoi palelevansa sukkahousuissa; internet) ja perustelevaa käyttöä (A: Onkohan tuo laitonta vai ei? B: *Saahan sitä omaan käyttöön varmuuskopioita ottaa*; internet). Tällaiset tai esimerkeissä 2 ja 3 havainnollistetut käytöt eivät kuulu tämänkertaisen tarkastelun piiriin.

5 Myönnyttelymuotti vuorovaikutuksen voimavarana

Myönnyttelymuotti esittää näkemyksen, joka on suhteessa toiseen näkemykseen – todella esitettyyn, kuviteltuun tai lukijan (tai kuulijan) ennakoituun mielipiteeseen. Vaikka kaikki kielessä on pohjimmiltaan suhteessa kontekstiin, voidaan tiettyjä konstruktioita pitää selvemmin riippuvaisina aiemmasta kuin toisia. Tällaisia konstruktioita

on kutsuttu responsiiviseksi. Responsiivisia ovat sellaiset konstruktiot, joiden muoto paljastaa niiden riippuvuuden aiemmasta kontekstista. (Linell 2005: 255.) Myönnytelymuotin responsiivisuus käy ilmi verbialkuisuudesta ja liitepartikkelista *-hAn* sekä usein myös verbiloppuisuudesta. Myönnytelymuotin toteutumukset eivät kuitenkaan välttämättä ole verbiloppuisia, sillä A-infinitiivin mahdolliset laajennukset voivat päättää lauseen. (Verbialkuisuuden suhteesta reaktiivisuuteen ks. ISK 2004: § 1386; verbiloppuisuudesta Kotilainen 2007a: 105–112; liitepartikkelin *-hAn* aiempaan kontekstiin kytkevästä merkityksestä SMS s.v. *han*.)

Muotin käyttöä voi tarkastella esimerkiksi toimintasarjan käsitteen avulla. Lauseet toteuttavat tekstissä diskursiivisia toimintoja, jotka voivat sarjoittaa ja muodostaa kietytyneitä jaksoja. Tällainen on esimerkiksi sanomalehtiartikkelien toimintasarja, jossa toimittaja asettaa kysymyksen (esim. *huhuhaata, vai taidetta?*), luovuttaa vuoron asiantuntijalle (*annetaan asiantuntijan vastata*) ja referoi tämän puhetta (*”minusta häntä on mollattu liikaa”*). (Makkonen-Craig 2005: 67, 107–108.) Kuvatussa toimintasarjassa kysymys ja vastaus muodostavat keskustelunanalyysin termein vierusparin. Vierusparin etujäsen on usein sellainen, johon on kaksi vastausvaihtoehtoa: esimerkiksi kutsun jälkeinen vuoro tulkitaan joko suostumiseksi tai kieltäytymiseksi ja kannanoton jälkeinen vuoro samanmieliseksi tai erimieliseksi toiseksi kannanotoksi. (Heritage 1996: 240, 254–261; Tainio 1998: 93–94.)

Vierusparin jälkijäsenen kaksi vaihtoehtoa eivät yleensä ole symmetrisiä, vaan sellainen jälkijäsen, joka edistää etujäsenen aloittamaa kielellistä toimintaa, on preferoitu eli ensisijainen. Samanmielisyyden ja jatkuvuuden preferenssi käy ilmi esimerkiksi siitä, että arkikeskustelujen karkeasti ottaen myöntävää tai kieltävää vastausta hakeviin kysymyksiin voidaan yleensä välittömästi vastata myöntävästi, kun taas kieltoa viivytellään ja se muotoillaan rakenteellisesti mutkikkaaksi. Sitä saattaa myös edeltää niin kutsuttu erimielisyyden etiäinen (kuten *niin no* ja *en tiedä*) tai preferoidun vuoron suuntainen myönnytys. (Sacks 1987: 54–59; Tainio 1998: 94–100; Schegloff 2007: 58–73.)

Tässä artikkelissa tutkimaani myönnytelymuotin käyttöä voi verrata esimerkiksi kutsun ja vastauksen muodostamaan vieruspariin, jossa preferoimatonta jälkijäsentä (eli kieltäytymistä) edeltää preferoidun vuoron suuntainen lause, kuten A: ”tulisit joskus käymään” B: ”*ois tosi kivaa, mut mä en nyt millään ehdi*”. Mielipiteen esityksen, heikon samanmielisyyden osoituksen ja sitä seuraavan kontrastin muodostama toimintajakso on Couper-Kuhlenin ja Thompsonin (2000) kuvaaman kolmiosaisen sekvenssin eli peruskonsessiivin mukainen. He merkitsevät jakson leksikaalisesti avoimia osia tunnuksin X, X' ja Y.

Asetelma 2.
Peruskonsessiivin skeema.

Peruskonsessiivi		
1.	X:	Puhuja A väittää jotakin tai ilmaisee näkemyksensä jostakin <i>A: Keskustelusivu on nimenomaan keskustelua varten, ei mallineita varten.</i>
2.	X':	Puhuja B myöntää esityksen pätevyuden <i>B: Voihan sitä olla tuotakin mieltä,</i>
3.	Y:	Puhuja B esittää kontrastiiviseksi tulkittavan näkökohdan <i>B: mutta en voi yhtyä näkemykseesi. Osa mallineista, esimerkiksi vertaisarviointi ja poistoäänestyksen voittaneet artikkelit, sopivat mielestäni luonnollisesti keskustelusivulle.</i>

Peruskonsessiivi on toisinaan sellaisenaan sovellettavissa myönnyttelymuotin käytön kuvaukseen, kuten asetelmassa 2 pääpiirteissään kerrattu esimerkki 1 osoittaa. Päästäkseni paremmin soveltamaan peruskonsessiivin skeeman tarjoamia mahdollisuuksia tässä kirjoitettuun kieleen pohjaavassa tutkimuksessani ja toisaalta huomiodakseni paremmin myönnyttelymuotin erityislaadun, olen johtanut peruskonsessiivia muistuttavan kolmiosaisen toimintajakson (tai -sarjan), jonka osien määritelmät ja niiden ryhmittely ovat hieman erilaiset. Myönnyttelyjaksoksi kutsumani sekvenssi poikkeaa peruskonsessiivista ensinnäkin siinä, ettei jakson ensimmäisen osan tarvitse olla väite tai muu mielipiteen esitys. Toisekseen myönnyttelyjakso ei ole tilanteeseen kahta puhujaa (puhujalla tarkoitan tässä tietysti myös kirjoittajaa). Kolmanneksi ja muodollisesti huomattavimpana erona sekvenssi jakautuu kahteen puheenvuoroon vertautuvaan toimintokokonaisuuteen, jotka tekevät kontekstissaan tunnistettavan ja vuorovaikutuksen kannalta relevantin teon. Näistä ensimmäinen esittää myönnettävän (toiminto 1) ja toinen myönnytyksen (toiminto 2a) ja kontrastin (toiminto 2b). Asetelma 3 esittää myönnyttelyjakson.

Asetelma 3.
Myönnyttelyjakso.

Myönnyttelyjakso	
Myönnettävä:	
1.	Arvion kirvoittava toiminta (yleensä mielipiteen esitys); toisinaan oletettu asiointi
a) Myönnytys:	
	Hyväksynnän tai samanmielisyyden osoitus (tässä artikkelissa: myönnyttelymuotin esiintymä)
2.	b) Kontrasti:
	Myönnettävästä tavalla tai toisella poikkeava mielipiteen esitys; erimieliseksi tai varaukselliseksi tulkittavissa oleva näkemys

Kuten asetelmasta 3 näkee, määrittelen myönnyttelyjakson ensimmäisen osan eli myönnyteltävän varsin väljästi. Tästä seuraa, että myönnyttelyksi kutsumani toimintokin (asetelman 3 puhetoiminto 2a) täytyy ymmärtää väljästi. Kyse voi olla kannanotolle samanmielisestä tai lähes samanmielisestä toisesta kannanotosta, ehdotukseen myöntymystä ilmaisevasta lauseesta, kysymykseen vahvistavasti tai vahvistavan suuntaisesti vastaavasta lauseesta tai vaikkapa toisen ihmisen toimintaa kommentoivasta, hyväksyntää ilmaisevasta lauseesta. Yhteistä edellä mainituille puhetoiminnoille on, että ne reagoivat aiempaan kontekstiin ja ilmaisevat (ainakin näennäistä) samanmielisyyttä, hyväksyntää tai muuta vastaavaa myötämielisyyttä.

Myönnyttelyjakso ei edellytä tilanteeseen kahta puhujaa. Kuten Couper-Kuhlen ja Thompson (2000: 383) itsekin toteavat, jo Quintilianus on huomionut yhden puhujan toteuttaman kuvion, joka vastaa peruskonsessiivin skeemaa: puhuja saattaa ennakoita kuulijoidensa mielipiteen, jota ensin myönnyttelee ja jonka sitten kontrastoi. Yhden puhujan tuottaman peruskonsessiivin on huomionut myös Barth (2000: 415–417), joka esittää aineistossani suhteellisen yleisen variantin, jossa yksi puhuja referoi toisen puhetta, myönnyttelee ja esittää sitten kontrastin.

Muuttamalla toimintajakson kuvausta peruskonsessiivin kolmesta yhdenvertaisesta osasta kahteen toimintokokonaisuuteen korostan sitä, että myönnytys ja kontrastin esitys muodostavat kiinteästi yhteenkuuluvan kokonaisuuden. Myönnyttelymuotilla tehty myönnytys on kuin puolikas puheenvuoro ja projisoi samalta puhujalta jatkon, joka täydentää kokonaisuuden.⁸ Myönnytyksen ja sen täydennyksen tiivis suhde käy ilmi siitä, että jos myönnytystä ei seuraa kontrasti (tai muu myönnytyksen täydennys; ks. esim. 2, jossa myönnytyksen täydentää myönnyttelyn ajatuksen elaboraatio), puheenvuoro vaikuttaa puutteelliselta: se on varauksellinen tai jättää tilanteen avoimeksi, vaille ratkaisua.⁹ Myönnytyksen ja kontrastin esityksen muodostama kokonaisuus on siinä määrin vakiintunut, että sitä olisi mahdollista käsitellä konstruktiona. Tällöin toimintajakson ja konstruktion käsitteet olisivat osittain päällekkäisiä, sillä myönnytys ja sen projisoima kontrasti määrittäisivät kumpaakin. Toimintajakson ja konstruktion mahdollinen päällekkäisyys osoittaa kielen yksikön erottamattoman yhteyden vuorovaikutukseen ja antaa yhden esimerkin kognitiivis-konstruktionistisen ja vuorovaikutuslingvistisen ajattelutavan läheisyydestä. En kuitenkaan liitä kontrastin esitystä myönnyttelevään konstruktion, sillä en tahdo rajata muotin muita käyttäjiä toisen konstruktion esiintymiksi. Sen sijaan tarkastelen toimintajaksoa, johon kontrasti sisältyy.

Myönnytystä seuraa siis usein kontrastin esitys tai muu myönnytyksen täydennys. Poikkeus on käyttö, jossa myönnytys on affektinen ja projisoi itsessään kontrastin myönnytykselle (esimerkit 7–9). Tällöin myönnyttelyjakson toinen toimintokokonaisuus voi rakentua muodollisesti pelkästä myönnytyksestä, mutta toiminnollisesti kahdesta osasta, myönnytyksestä ja kontrastista. Implikoidun kontrastin tunnistamista

---

8. Peruskonsessiivin skeema jättää myönnytyksen leksikaalisesti spesifioimattomaksi. Esimerkiksi dialogipartikkeli myönnytyksenä ei välttämättä projisoi yhtä selvästi kontrastia tai muuta myönnytyksen täydennystä kuin myönnyttelymuotti tekee.

9. Avoimeksi jättämisellä on vuorovaikutuksessa omat funktionsa, joihin en tässä tarkemmin puutu. Avoimuus voi implikoida kontrastin tietyissä konteksteissa.

helpottavat esimerkiksi ääri-ilmaukset (kuten ”Saahan sitä pyytää *vaikka sinisiä elefantteja*”; ääri-ilmauksista ks. Pomerantz 1986) tai se, että myönnytys kohdistuu vain kyseenalaiseksi hahmottuvaan asiaan (kuten auton istuinten verhoiluun muovipusseilla). Myönnyttelymuottia seuraa usein kontrasti (ks. taulukko 1 sivulla 202), ja jos sillä myönnyttellään jotain selvästi epäilyttävää, kontrastin eksplikoimista ei välttämättä kaivata: kontrasti ymmärretään ilmeisesti. Tämä johtuu siitä, että kun konstruktiio vakiintuu tiettyssä käytössä, tuon käyttötilanteen kontekstipiirteet sulautuvat osaksi kyseisen konstruktion merkitystä. Vakiintunut konstruktiio on siis merkitykseltään huomattavasti rikkaampi kuin pelkän muodon perusteella voisi päätellä. (Langacker 1987: 453–456; ks. myös Fillmore 1989: 18–19.)

Seuraavaksi siirryn esittelemään myönnyttelymuotin käyttöä myönnyttelyjaksossa. Olen jakanut käytön kahteen luokkaan. Niistä ensimmäisessä myönnyttely rakentaa keskustelijoiden välistä yhteisymmärrystä, ja toisessa se on affektista ja implikoi jo itsessään kontrastin. Jälkimmäisessä käytössä kontrastia ei välttämättä esitetä eksplisiitisti. On mahdollista, että kahteen luokkaan hahmottelemieni käyttöjen erot liittyvät keskustelijoiden väliseen suhteeseen ja käytettyyn kanavaan. Läheisten tuttuja kasvokkai keskustelussa myönnyttelymuotin käyttö lienee useimmiten yhteistä toimintatapaa rakentavaa, kun taas tuntemattomat voivat tietyillä internetin kirjautumista vaatimattomilla keskustelupalstoilla olla avoimen asenteellisia toisiaan kohtaan.

6 Neuvotteleva, yhteisymmärrystä rakentava käyttö

Couper-Kuhlen ja Thompson (2000: 403–405) esittävät myönnyttelyn yhdeksi funktioksi sovinnon tai samanmielisyyden (*alignment*) rakentamisen. Myönnyttelymuotin seuraavaksi esittelemäni käyttö on lähimpänä tätä. Siinä keskustelijoiden välinen erimielisyys motivoi käyttämään myönnyttelymuottia. Sillä osoitetaan samanmielisyyttä tai hyväksyntää puhelukumppanin esittämälle mielipiteelle, jonka rinnalle asetetaan kontrastin avulla myönnyttelijän oma mielipide. Kontrasti – joka ei siis kiellä toisen puhujan esittämää näkemystä, vaan esittää toisen tavan katsoa samaa asiaa – täydentää myönnytyksen aloittaman toimintokokonaisuuden kontekstiinsa nähden relevantiksi kokonaisuudeksi.

Tällaisessa neuvottelevaksi kutsumassani käytössä yleisimpiä ovat verbimuodon *voi*han hallitsevat konstruktiot. Kuten taulukko 1 osoittaa, niitä ei seuraa kontrasti yhtä usein kuin muiden tarkastelemieni verbien hallitsemia konstruktiota. Niiden käyttö on siis monipuolista, eikä siihen sisälly kontrastin implikaatiota ilman erityisiä keinoja (kuten ääri-ilmaisua tai puhutussa kielessä prosodista merkitsemistä). Tästä syystä ne sopivat hyvin neuvottelevaan käyttöön, jossa pyritään rakentamaan keskustelijoiden yhdessä hyväksymää mielipidettä. Osana myönnyttelyjaksoa verbimuodon *voi*han hallitsevat konstruktiot osoittavat usein, että myönnyttävä mielipide tai toimintatapa on selvästi mahdollinen. Tätä merkitystä voidaan korostaa episteemistä varmuutta ilmaisevalla partikkelilla kuten *toki* tai *tietysti* (ks. Lehtinen 1997: 243–244 vastaavasta *tietenkin*-adverbin käytöstä). Esimerkin 4 kertomuksessa helluntailaispappi on tullut käännyttämään kylän asukkaita. Myönnyttelijä pohjustaa oman, kontrastissa

esittämänsä mielipiteen myöntämällä kääntymisen täysin varteenotettavaksi mahdollisuudeksi ("Voihan sitä *tiätysti* lahkoo vaihtaa").

- (4) Isoäiti kuunteli [helluntailaispapin julistusta] hiljaa, kunnes sanoi käden nutturaansa kohottaen: - **Voihan sitä tiätysti lahkoo vaihtaa ja tapoja kans, mutta eikös se tarkoitus ole kaikissa sama, että löytää Jumalansa, pitää se ja tulla hyväksi ihmiseksi.** Nuori helluntailaismies katsoi häntä ja lausui kii-vaasti ja lujalla äänellä: - Emäntä on oikias. (Kertomus, internet)

Kontrastiivisen suhteen merkitsevällä konjunktiolla *mutta* alkavassa vaihtoehtokysymyksessä myönnyttelijä vetoaa yhteiseen tietoon (*eikös*, ks. ISK 2004 § 836) ja impli-koi, ettei kääntymisestä olisi hyötyä. Myönnytyksellä ja esitetyllä kontrastilla myönnyt-telijä näyttää saavuttavan sen, että pappi hyväksyy esitetyn näkemyksen.

Esimerkissä 4 myönnyttely kohdistuu papin julistuksesta ymmärrettyyn ehdotuk-seen vaihtaa uskontoa. Ehdotus muodostaa vierusparin etujäsenen ja odotuksen joko myöntävästä tai kieltävästä jälkijäsenestä. Myönnytys ei yhtäläisyyksistään huolimatta ole sama asia kuin myöntö, joten se ei yksinään täytä ehdotuksen asettamaa odotusta relevantista vastauksesta. Niinpä pelkkä *Voihan sitä tiätysti lahkoo vaihtaa* (ilman sitä seuraavaa *mutta*-lausetta) olisi vuorovaikutuksen kannalta ongelmallinen – sen jat-koksi jäisi kaipaamaan perustelua, rajoitusta tai muuta myönnytyksen täydennystä. Sa-manmielisyyden esityksellä täydentyminen olisi yllättävää jo siitä syystä, että saman-mielisyys on yleensä preferoitu vaihtoehto, jonka ilmaisua ei ole tarve viivyttää (Sacks 1987: 57–58; Tainio 1998: 93–96). Aineistossani ei ole ainuttakaan esimerkkiä, jossa myönnytys täydentyisi puheenaiheen päättämiseen tähtäävällä samanmielisyyden esi-tyksellä. Myös esimerkissä 4 myönnytystä seuraa ehdotukseen lähinnä kielteisesti suh-tautuva lause eli kontrastin esitys.

Selvyyttä vakuuttelevat partikkelit kuten *tietysti* ja *toki* ovat siis yksi tapa selven-tää myönnyttelymuotin yhteisymmärrystä rakentavaa käyttöä. Toinen tapa on sellai-nen, jossa myönnyttely mielipide osoitetaan yhdeksi mahdollisuudeksi toisten rinnalla. Tämä merkitys voidaan välittää inklusiivisella fokuspartikkelilla *-kin* (ISK 2004 § 839). Partikkeli *-kin* liittyy osaksi myönnyttelymuottia varsin usein, aineistoni perusteella noin joka kolmas kerta. Seuraavassa esimerkissä 5 – joka oli lyhyemmässä muodossa esillä esimerkissä 1 – se liittyy A-infinitiivin kanssa idiomaattisen rakenteen muodosta-van NP:n tarkenteeseen ("Voihan sitä *olla tuotakin mieltä*"). Liitepartikkelin *-kin* käy-tön ohella esimerkki 5 antaa viitteitä kahdesta kiinnostavasta asiasta: Myönnyttely voi olla erityisen motivoitu toiminto sellaisessa tilanteessa, jossa keskustelu on jo ajautunut erimielisyyteen eli käynyt konfliktissa.¹⁰ Toisekseen esimerkki 5 havainnollistaa, kuinka myönnyttely on toiminto, jolla on sopivassa kontekstissa taipumus ketjuuntua eli saada seurakseen lisää myönnytyksiä. Erimielisyytilanteen ratkaisua eli yhteisymmärrystä neuvoteltaessa tulos ei välttämättä synny heti, sillä kumpikin keskustelija pyrkii luon-

---

10. Aineistoni ei kuitenkaan tarjoa mahdollisuutta tarkastella asiaa perusteellisemmin, sillä myönny-tystä edeltävää kontekstia ei useinkaan ole riittävän laajasti esillä.

nollisesti sisällyttämään siihen mahdollisimman paljon omasta näkemyksestään. Täydellinen joustamattomuus voi johtaa siihen, ettei yhteisymmärrystä synny ollenkaan.

- (5) [Miihkali on esittänyt, että vertaisarvioinnin malline tulisi sijoittaa artikkelin etusivulle, ei keskustelusivulle.]
- [1] Kahkonen: Kannatan. Yllätti vähän, että se suositellaan laitettavan keskustelusivulle. Kuka sen sieltä näkee? Ketä se kiinnostaa siellä?
- [2] emhoo: Mita vahemman metamallineita artikkelissa, sen parempi. Kunnon wikipedisti tarkistaa aina keskustelusivun.
- [3] Kahkonen: Ai? Kuinka moni tunnustaa olevansa ”kunnon wikipedisti”?
- [4] Miihkali: En minä ainakaan, jos se tuosta on kiinni. Ja eikö satunnaistenkin muokkaajien pitäisi saada tietää että artikkeli on vertaisarvioinnissa. Vai eivätkö he ole sen arvoisia, koska eivät ole ”kunnon wikipedistejä”? Toiseksi, on typerää luoda keskustelusivu vain mallinetta varten, sillä näinkin on joskus tapahtunut...
- [5] Hasdrubal: Miksi se on mielestäsi typerää?
- [6] Miihkali: Koska keskustelusivu on nimenomaan keskustelua varten, ei mallineita varten.
- [7] Hasdrubal: **Voihan sitä olla tuotakin mieltä, mutta en voi yhtyä näkemykseesi. Osa mallineista, esimerkiksi vertaisarviointi ja poistoäänestyksen voittaneet artikkelit, sopivat mielestäni luonnollisesti keskustelusivulle.** Artikkelisivu on nähdäkseni ensisijaisesti olemassa lukijoita varten (joita valtaosa käyttäjistä on) ja muokkaajille tarkoitetusta informaatiosta ei ole heille mitään hyötyä.
- [8] Miihkali: **Ymmärrän kyllä pointtisi, mutta ongelmana tässä onkin se, että pitäisi saada tietää helposti onko artikkeli vertaisarvioinnissa. Jos merkintä NPOV [”Neutral point of view”] ongelmasta tai parannusehdotuksesta on artikkelisivulla, niin miksi vertaisarviointi ei? Kuka sen löytää keskustelusivulta?**
- [9] Hasdrubal: NPOV-ongelma on jokaiselle lukijalle tärkeää tietoa. Se kertoo, että artikkeliin kannattaa suhtautua suuremmalla varauksella kuin yleensä, ja siksi sen on hyvä olla artikkelisivulla. **Mallineita voi tietysti olla hieman hankalampi löytää keskustelusivuilta, mutta emhoo on kyllä siinä oikeassa, että keskustelusivut olisi hyvä joka tapauksessa aina tarkistaa...** Joidenkin toisten mallineiden paikassa ei kyllä tunnu olevan järkeä, esimerkiksi suositeltujen sivujen äänestysmalline ainakin pitäisi siirtää mieluummin keskustelusivulle sotkemasta artikkelisivua.
- [10] Miihkali: Myönnätkö itse olevasi ”kunnon wikipedisti”? Moni satunnainen muokkaaja ei ainakaan ole, ainakaan jos sen kriteerinä on se että nuuskii joka keskustelusivun. Vertaisarviointimalline kertoo, että artikkeliä on toivottu parannettavaksi. Tällainen tieto on hyvä olla etusivulla, jotta kuka tahansa – myös sellainen joka ei ole ”kunnon wikipedisti” – tietää asian ja voi edistää sitä. Kahkosen sanoin: Ketä vertaisarviointimalline kiinnostaa keskustelusivulla? (Keskustelupalsta, internet)

Esimerkissä 5 myönnyttelymuotin käyttö motivoituu tilanteessa, jossa monenkeskinen keskustelu on ajautunut konfliktiin. Nimimerkin Miihkali ehdotusta sekä kannatetaan että vastustetaan. Vuorossa 2 esitetty vastustus, joka sisältää kaksi kategorista väitettä ja arvottavan ilmaisun *kunnon wikipedisti*, motivoi ehdotuksen puolustukseksi affektisen kannanoton *on typerää luoda keskustelusivu vain mallinetta varten*. Nimimerkki Hasdrubal kyseenalaistaa tämän vuorossa 5, ja saamansa perustelun jälkeen hän vuorossa 7 myöntää Miihkalin mielipiteen mahdolliseksi (*Voihan sitä olla tuotakin mieltä*), mutta vihjaa samalla muista mahdollisuuksista. Tätä voi verrata Couper-Kuhlenin ja Thompsonin (2000: 405) esittämään tilanteeseen, jossa tunnustetaan kahden (mahdollisesti yhteen sopimattoman) mielipiteen yhtäaikainen eksistenssi.

Esimerkissä 5 myönnyttelyjaksoa (joka sisältyy vuoroihin 6 ja 7) edeltävä konfliktitilanne ja keskustelijoiden sen jälkeinen neuvotteleva asenne vaikuttavat siten, että myönnytykset ketjuuntuvat. Vuoron 8 verbialkuinen lause *Ymmärrän kyllä pointtisi* ja vuoron 9 lause *Mallineita voi tietysti olla hieman hankalampi löytää keskustelusivuilta* vertautuvat vuoron 7 myönnytykseen *Voihan sitä olla tuotakin mieltä*. Ensiksi mainitussa *kyllä* vakuuttelee ymmärrystä, mutta sen voi ymmärtää myös vihjeenä kontrastista (vrt. *Hän on kyllä aika mukava, mutta...*; ks. Hakulinen 2001b), ja jälkimmäiseen sisältyy verbin *voida* ohella episteemistä varmuutta osoittava partikkeli *tietysti* (vrt. Lehtinen 1997: 242–244) ja astemäärite *hieman*, jotka tässä tapauksessa myöntävät mahdolliseksi lievän hankaluuden skaalalta ei ollenkaan hankalaa – todella hankalaa. Esimerkissä 5 keskustelijat eivät saavuta yhteisesti jaettavissa olevaa mielipidettä, vaan keskustelu palautuu käsittelemään tietosanakirjan käyttäjiltä edellytetyjä ominaisuuksia.

Esimerkkien 4 ja 5 kaltainen myönnyttely – myönnyttely, joka pyrkii rakentamaan keskustelijoiden välistä yhteisymmärrystä – on mahdollista myös muiden kuin verbi-*muodon* *voihan* hallitsemilla konstruktiolla. Yhtä yleistä se ei kuitenkaan ole, koska siinä missä *voida* ilmentää yksinkertaisesti mahdollisuutta, *saada* ilmentää deonttista luvallisuutta (joka perustuu esimerkiksi yhteiskunnan normeihin) ja verbit *sopia* ja *passata* sosiaaliseen sopivuuteen perustuvaa mahdollisuutta (Flint 1980: 77–79). Kun tietty toiminta myönnetään joidenkin normien puitteissa luvalliseksi tai sopivaksi, kyse ei yleensä ole yhtä varauksettomasta myönnytyksestä kuin verbillä *voida* tehtävä myönnytyks on. Esittelen seuraavaksi, kuinka konstruktiota *Saahan sitä X* voidaan kuitenkin käyttää yhteisymmärrystä rakentavasti.

Konstruktion *Saahan sitä X* esiintymät sisältävät usein jo itsessään mahdollisuuden tulkita myönnytyksen rinnalle kontrastin. Erityisen selvää tämä on A-infinitiivitäyden-teiltään kiteytyneiden konstruktioiden kuten *Saahan sitä haaveilla* ja *Saahan sitä luvata* kohdalla. Niinpä sen yhteisymmärrystä rakentava käyttö vaatii keinoja, joilla häivyttää tämän tulkinnan mahdollisuus. Esimerkissä 6 konstruktiota *Saahan sitä toki nau-raa* myönnyttelee toisen toimintaa. Siinä käytetään esimerkin 4 tavoin selvyyttä vakuuttelevaa partikkelia (esimerkissä 4 *tiätysti*, esimerkissä 6 *toki*), mutta tämän lisäksi myönnyttelävää konstruktiota edeltävä fraasi *Ei siinä mitään* vaikuttaa konstruktion tulkintaan siten, että sen tulkitsee affektittomasti luvan myöntäväksi.

- (6) [Keskustelua elokuvasta ja siitä, kuinka yleisö on reagoinut siihen.]
 Meillä oli porukkaa melko vähän, mutta silti siellä oli sellasiaki ihmisiä jotka räkätti koko elokuvan ajan. **Ei siinä mitään, saahan sitä toki nauraa, ja nau-roin itekki, mutta kuulosti vaan siltä niinku olis harakkaa raiskattu siellä ta-kaosassa. Se oli omalla tavallaan tosi rasittavaa, mutta minä olin niin up-poutunu elokuvan katsomiseen eikä sitä silleen huomioinu.** ☺ (Keskuste-lupalsta, internet)

Esimerkin 6 myönnytystä edeltävä *Ei siinä mitään*, konstruktion partikkeli *toki* ja myönnytystä seuraava lause, joka osoittaa myös myönnyttelijän nauraneen, tekevät verbimuodon *saahan* hallitsemasta konstruktiosta kontrastia implikoimattoman. Sitä seuraava kontrasti ei moiti toimintaa sinänsä vaan sen intensiteettiä. Myönnytys ja kontrasti rakentavat siis myönnyttelijän ja muiden elokuvan katselijoiden yhteistä toimintatapaa, jossa tunteiden ilmaisu säilyy kohtuuden rajoissa. Kontrastia seuraa vielä toinen myönnytykseen vertautuva lause (*mutta minä olin niin uppoutunu* – –). Kontrasti jää siis kahden myönnytyksen väliseksi, huumoriin verhotuksi kritiikiksi.

Tässä luvussa olen esitellyt myönnyttelymuotin käyttöä, joka rakentaa keskustelijoiden välistä, yhteisesti jaettavissa olevaa mielipidettä tai toimintatapaa. Myönnyttelymuotti toimii tällöin preferoidun vuoron suuntaisena myönnytyksenä, jonka tehtävänä on esimerkiksi tunnustaa toisen keskustelijan mielipiteen periaatteelliset ansiot ja valmistella häntä kohtaamaan (ehkä hieman suopeampana) toisenlainen näkemys. Tällainen käyttö on yleisintä verbimuodon *voihan* hallitsemilla konstruktiolla. Käyttöön liittyy usein selvyyttä osoittava partikkeli, kuten *tietysti* tai *toki* tai esimerkiksi NP:n tarkenteeseen liittyvä partikkeli *-kin* (”olla tuotakin mieltä”). Kyseinen liitepartikkeli voi liittyä myös myönnyttelymuotin A-infinitiiviin, mutta tällöin käyttö on usein muunlaista kuin tässä jaksossa käsitelty. Seuraavaksi esittelen myönnyttelymuotin käytön, jossa muotin mukainen konstruktiio implikoi jo itsessään kontrastin. Tällöin se on affektinen ja ilmentää esimerkiksi väheksyntää tai pilkkaa myönnytteltävää asiaintilaa tai sen esittäjää kohtaan.

7 Affektinen, kontrastin implikoiva käyttö

Edellisen luvun esimerkit 4–6 edustavat käyttöä, jossa myönnyttelyjaksossa käytetty myönnytys on vilpittön ja yhteistä mielipidettä tai toimintatapaa rakentava. Seuraavissa esimerkeissä myönnyttelyn funktiot ovat erilaiset: niissä myönnytys on selvästi näennäinen, jopa ironinen, ja myönnyttely ilmentää samanmielisyyden sijasta pikemminkin kontrastia. Keskustelijoiden välisen yhteisymmärryksen rakentamisen sijaan affektinen myönnyttelymuotin esiintymä pyrkii siihen, että myönnyttely mielipide tai toiminta jätetään omaan arvoonsa tai unohdetaan. Käyttö on siis lähes päinvastainen sellaiselle myönnytykselle, joka tinkii tai luopuu myönnyttelijän omasta mielipiteestä. Kontrastin implikoiva käyttö osoittaa, että myönnyttelymuotti voi itsessään kantaa erimielisyyden ilmaisun. Tällöin se täyttää konstruktion tiukankin määritelmän, jonka mukaan konstruktiio on sellainen muodon ja merkityksen yhteenliittymä, jonka mer-

kitystä ei voi täysin ymmärtää ilmaisun rakenneosista tai kielen muista konstruktioista (esim. Goldberg 1995: 4).

Siinä missä verbin *voida* hallitsemat konstruktioit ovat yleisiä yhteisymmärrystä rakentavassa käytössä, ovat muiden verbien hallitsemat konstruktioit (käyttöfrekvenssiensä suhteutettuna) yleisiä kontrastin implikoivassa käytössä. Verbien *saada* ja *sopia* ilmentämän mahdollisuuden voi usein tulkita deonttiseksi. Ne voivat siis implikoida myönnyttelijän hallitsevaan asemaan ja auktoriteetiksi, joka voi myöntää luvan toimia tietyllä tavalla. Hallitsevasta asemastaan myönnyttelijä voi helposti esittää oman kontrastiivisen näkemyksensä. Myös verbi *passata* voi olla deonttinen ja implikoida myönnyttelijän auktoriteetiksi. Toisaalta sen ilmaisema mahdollisuus voi olla dynaamista ja perustua suotuisiin olosuhteisiin. Tällöin *passata* implikoi myönnyttelyyn toiminnan tekijän etuoikeutettuun asemaan, jossa voi toimia tietyllä tavalla.

Samalla tavalla kuin verbien *saada*, *sopia* ja *passata* hallitsemien konstruktioiden yhteisymmärrystä rakentava käyttö vaatii usein tiettyjä keinoja (kuten partikkelin *toki* käyttöä), vaatii verbin *voida* hallitsemien konstruktioiden kontrastia implikoiva käyttö erityisiä keinoja. Kuten jo todettua, prosodia on tällainen keino, mutta sen tarkastelu ei ole mahdollista tässä artikkelissa. Yksi tapa on liittää skalaarinen, ääriarvoa joltain implisiittiseltä asteikolta ilmaiseva *vaikka X* (ks. Kauppinen 2006: 168–169; ISK 2004: § 760) tai jokin muu vastaava ääri-ilmaisu osaksi myönnyttävää konstruktioita. Esimerkiksi konstruktioit ”Voihan sitä sanoa *vaikka mitä*” ja ”Voihan sitä uskoa *mihin vaan*” havainnollistavat tällaista kontrastin implikoivaa käyttöä. Toinen keino vaikuttaa verbin *voida* hallitsemien konstruktioiden tulkintaan on liittää A-infinitiiviin partikkeli *-kin*. Esimerkki tästä on valtakunnallisen vedonlyöntilehden mainos ”Voihan sitä urheilutuloksen arvata*kin*”. Mainoksen myönnyttävä on nähdäkseni oletus, jonka mukaan satunnainen kadunkulkija saattaa veikata hovin vuoksi, arvaamalla ja ilman taustatietoja vedonlyönnin kohteesta. Verbiin liittyessään liitepartikkeli *-kin* suhteuttaa fokuoimansa lausekkeen kontekstista syntyviin odotuksiin (Vilkuna 1984: 402; ISK 2004: § 842). Kuvailussa mainoksessa arvaaminen on odotuksenvastaista toimintaa – järkevämpää olisi lukea lehti ja saada tietoa, jonka perusteella veikkaamisessa onnistumisen todennäköisyyttä voisi kasvattaa. Näin A-infinitiiviin liittyvän partikkelin *-kin* sisältävä konstruktio itse asiassa implikoi kontrastin myönnytykselle.

Edellä mainitut keinot eli ääri-ilmaisu ja A-infinitiiviin liitepartikkeli *-kin* voivat liittyä myös muihin kuin verbin *voida* hallitsemiin konstruktioihin, mutta kontrastin implikoimiseksi tämä ei ole välttämätöntä. Verbien *saada*, *sopia* ja *passata* hallitsemien konstruktioiden käyttö myönnyttelyjaksossa on usein selvästi affektista. Aloitan esimerkiksi, joka havainnollistaa verbimuodon *saahan* hallitseman konstruktion kontrastin implikoivaa käyttöä. Esimerkissä 7 konstruktioon liittyy partikkeli *aina*, joka korostaa toistuvaa mahdollisuutta luvata jotakin (Heinämäki ja Leinonen 1978), mutta vaikuttaa myös siten, että myönnytyksestä luvasta tulee selvemmin näennäinen ja affektinen.¹¹ Tilanteesta toiseen mahdollinen lupaaminen kun implikoi, että mitä tahansa voi luvata – lupausta ei silti välttämättä lunasteta. Esimerkin 7 konstruktio *Saahan sitä*

---

11. Susanna Shore näkee lauseen kuten *Virheet voidaan aina korjata partikkelin aina* olevan intensiifioiva ja korostavan toimen temporaalista avoimuutta (Shore 2009).

aina luvata on siis yhtäaikainen myönnytys ja kontrasti.¹²– *Aina* on yksi vakiintuneista tavoista selvittää myönnyttelymuotin ilmentämää affektia. Se liittyy aineistoni mukaan yleisimmin verbimuodon *saahan* hallitsemiin konstruktioihin, yli 10 %:iin niistä.

- (7) [Blogisti on käynyt it-alan messuilla ja kertoo kokemuksistaan.]
 Technotrendin kaveri lupasi että heidän nykyisissä korteissa ja bokseissa on jo toimiva dvb-subtitling (YLEn tekstitykset) ja joissakin nykyisissä ja kaikissa tulevilla malleilla täysin implementoitu mhp. *Saahan sitä aina luvata.*
Vaikka onhan se mahdollista, niin saa nyt nähdä. (Blogi, internet)

Konstruktioita *Saahan sitä aina luvata* seuraa myönnyttelymuuttia muistuttava verbialkuinen ja liitepartikkelin *-hAn* sisältävä lause, joka esittää, että annettu lupaus on periaatteessa pidettävissä. Tämä myönnyttävä lause alkaa konsessiivisella partikkelilla *vaikka*, joka merkitsee lauseen edeltävälle kontekstille eli konstruktiolle *Saahan sitä aina luvata* vastakkaiseksi (vrt. Kauppinen 2006: 177–178). Koska vastakkaiseksi merkityn näkemyksen mukaan lupauksen pitäminen on mahdollista, konstruktion *Saahan sitä aina luvata* tulkinta on, että lupausta ei voi pitää. Se hahmottuu affektiseksi, pilkalliseksi lauseeksi, joka on pikemminkin erimielisyyden ilmaisu kuin myönnytys. Kokonaisuudessaan kyseessä on kompleksinen toimintajakso, jonka rakennetta voi kuvata Couper-Kuhlenin ja Thompsonin (2000) notaatiolla:

1. X: Kaveri lupasi tekstityksen ja implementoidun mhp:n.
2. X' + Y: Saahan sitä aina luvata.
3. X': Vaikka onhan se mahdollista,
4. Y: niin saa nyt nähdä.

Couper-Kuhlen ja Thompson (2000) käsittelevät paitsi peruskonsessiivin varianttia, jossa kontrasti edeltää myönnytyä (järjestys X Y X'), myös vaihtoehtoa, jossa variantin päättää vielä toinen kontrasti (järjestys X Y X' Y). Tämä on esimerkin 7 järjestys, kun konstruktion *Saahan sitä aina luvata* huomioi ennen kaikkea kontrastina. Couper-Kuhlenin ja Thompsonin mukaan järjestyksessä X Y X' Y on kyse siitä, että myönnytyä ei tahdota jättää vuorossa viimeiseksi, jolloin se vaikuttaisi eniten siihen, kuinka seuraava puhuja reagoi omassa vuorossaan. Kahden kontrastin välinen myönnytys (kuten *Vaikka onhan se mahdollista*) voi sen sijaan olla eräänlaista itsekorjausta, liian jyrkän kiellon tai muun kontrastin lieventämistä. (Ma. 392–395.)

Esimerkin 7 konstruktion *Saahan sitä aina luvata* A-infinitiivi toistaa kontekstissa aiemmin käytetyn performatiiviverbin *lupasi*. Myönnyttelymuotin A-infinitiivin spesifikaatio ei ole vakiintunut. Useimmiten se toistaakin jonkin kontekstissa jo käytetyn verbin.¹³ Silloin, kun aiemman kontekstin toisto on tarkkaa, on puhuttu reaktiivisesti

12. Kontrastin implikoiva, affektinen myönnytys on merkitty esimerkkeihin *lihavoidulla kursivilla*.

13. Vaikka myönnyttelymuotin A-infinitiivi toistaa yleensä jonkin kontekstissa käytetyn verbin, on

käytetystä konstruktiosta (Linell 2005: 260–265). Per Linell ja Kerstin Norén (2009) näkevät reaktiivisten konstruktioiden (joissa on usein vakiintunut kehys ja siinä avoin osa X kuten myönnyttelymuotissa) käytön sisältävän kontrastisen merkityksen: puhuja reagoi aiempaa kontekstia vastaan toistamalla ja nostamalla fokukseen sen jonkin osan. Linellin ja Norénin esimerkki reaktiivisesta konstruktiosta on A: ”Kan man gå dit från Haninge centrum?” B: ”*Ja kan kan man* ☺ men det är en bit”. Näkemys sopii havaintoihini myönnyttelymuotin affektisesta käytöstä ja esimerkin 7 analyysiin. Myönnyttelymuotin näkökulmasta vaikuttaa siltä, ettei toiston tarvitse olla täysin tarkkaa, vaan edeltävän kontekstin parafraasi tai rakenteellinen parallelismi voi sisältää yhtäläillä kontrastisen merkityspotentiaalin kuin leksikaalisesti tarkka toistokin.

Kuten konstruktio *Saahan sitä X*, myös *Sopiihan sitä X* saa lähes poikkeuksetta affektisen tulkinnan silloin, kun sitä käytetään myönnyttelyjakson toisessa toimintokokonaisuudessa. Esimerkissä 8 konstruktion *Sopiihan sitä X* täydentää sen yleisin täydennys *yrittää*. Kiteytyneen konstruktion *Sopiihan sitä yrittää* affekti on uhoa yrittämisen turhuudesta. Perussanakirja näkee uhittelun olevan verbin *sopia* ”erikoiskäyttöä” (”Sopii tulla koettamaan, jos sisua riittää!”; PS s. v. *sopia* 7 erik.). Tämän nähdäkseni konstruktiosta (”Sopii kokeilla/yrittää”) syntyvän merkityksen välittämiseen myönnyttelymuotti on sovelias – sen pragmaattiset partikkelit voivat jopa vahvistaa affektista tulkintaa.

Esimerkin 8 myönnyttävä ei ole esillä. Se on tekstistä ymmärrettävissä siksi, että kirjoittaja on ehdottanut remonttimiehelle paluuta työmaalle, tarkistamaan työnsä jälkiä, jotka kuvauksen mukaan ovat varsin ikäviä.

- (8) Otimme remontin tekijään yhteyttä kirjetse [po. kirjeitse] sekä puhelimella, mutta hän vain nauroi ja sonoi [po. sanoi], että *sopiihan sitä yrittää saada minut korjaamaan*, kokeilkaa niin näette miten teille käy. MITÄ VOIMME TEHDÄ VAI VOIMMEKO MITÄÄN? Työsopimus on tehty kirjallisena (Kysymys-vastauspalsta, internet)

Näennäisesti myönnyttelevää ja kerronnan mukaan nauraen lausuttua konstruktiota *Sopiihan sitä yrittää saada minut korjaamaan* seuraa lause (*kokeilkaa niin näette* –), jonka affekti on sama kuin myönnyttelymuotin mukaisen konstruktion. Kumpaankin sisältyy eksplikoimattomaksi jäävä ja siten helposti vahvaksi tulkittava uhkaus niistä seurauksista, joita koettamisella olisi. Kahteen kertaan vihjatun kontrastin ansiosta remonttimiehen reaktio on helppo tulkita vahvasti kielteiseksi. Affekti käy ehkä selvimmin ilmi siitä, että kirjoittaja ymmärtää remonttimiehen vastauksen kielloksi: hän kysyy neuvoa, kuinka toimia tilanteessa.

Erona verbimuotojen *saahan* ja *sopiihan* hallitsemille affektisille konstruktioille verbimuodon *passaahan* hallitsema konstruktio ilmentää usein leikkilistä tai humoristista affektia. Arkinen *passata* on yleinen myös ironisessa käytössä, kuten seuraava esimerkki 9 osoittaa. Verbimuodon *passaahan* hallitsemaan konstruktion liittyy usein

---

hallitsevilla verbeillä omat suhteellisen frekventit täydennyksensä. Näitä ovat esimerkiksi *voida*-verbin *kokeilla* (*voihan sitä kokeilla*), *saada*-verbin *haaveilla* (*saahan sitä haaveilla*) ja *sopia*-verbin *yrittää* (*sopiihan sitä yrittää*).

merkitys, jonka mukaan myönnytellyn toiminnan tekevällä henkilöllä on mahdollisuus toimia kuten toimii, koska tietyt ulkoiset puitteet mahdollistavat sen. Esimerkissä 9 eli eduskunnan täysistunnossa pidetyssä puheessa nämä puitteet muodostuvat valtion kassasta. Siinä konstruktion *passaahan sitä pohdiskella kaikenlaisia asioita* sisältyy ääri-ilmaisu *kaikenlaisia asioita* (vrt. ”uskoa mihin vaan” ja ”sanoa mitä vain”). Ääri-ilmaisun lisäksi konstruktiossa on kaksi yhteenkytkettyä keinoa, joilla myönnyttelymuotin kontrastin implikoivaa affektia voi selventää: A-infinitiivi on frekventiivijohdos ja sen objekti monikkomuotoinen (näiden suhteesta affektin ilmaisemiseen ks. Yli-Vakkuri 1986: 66; ISK 2004: § 354, 1735). Kontrasti on siis vahvasti implikoituna jo myönnyttelevässä konstruktiossa, mutta tämän lisäksi se eksplikoidaan myöhemmin itsenäisillä lauseilla.

- (9) Arvoisa puhemies! Tässä kiinnittää huomiota sellaisiin asioihin, jotka tavallaan eivät ole tässä asiassa sisässä ollenkaan. Täällä on peräti kahdelle paltalle saatu tekstiä muun muassa aiheesta ruokohelpin, pitäisi olla ruokohelven, verotuki. Ja yhtäkkiä ruvetaan pohdiskelemaan semmoista asiaa, jossa ei ole mitään pohdiskelemista. Mutta onhan se nyt sillä tavalla, että meillä on hieno henkilökunta täällä eduskunnassa, korkeasti oppinutta ja kielenkäytöltään sujuvaa porukkaa, ei siinä mitään. Ja kun tilillä on rahaa, niin että voi painatuslaskun maksaa, niin *passaahan sitä pohdiskella kaikenlaisia asioita*, kuten esimerkiksi väärin kirjoitettuna ruokohelven tukiasioita.

Arvoisa puhemies! *Asia on nimittäin täysin kunnossa tällä hetkellä sillä tavalla, että kysymys on maataloustuen piiriin kuuluvasta tukijärjestelmästä, johonka tulee Euroopan yhteisön oma energiatuki hehtaarikohtaisena. Ei siihen mitään kotimaisia lisiä tarvita, ja minä en ymmärrä oikein, pitääkö valtiosihteeri Raimo Sailasta ärsyttää tällä tavalla, että valiokunnan mietintöön, joka menee varmasti valtiovarainministeriön luettavaksi, sitten laitetaan tällaisia pohdiskeluja, joissa ei ole suoraan sanottuna päätä eikä häntää.* [Eduskunnan täysistunnon pöytäkirja, internet]

Katkelman alkupuolella puhuja tuomitsee toisten pohdinnat. Sen jälkeen alkaa ironinen osuus (*Mutta onhan se nyt sillä tavalla, että –*), joka huipentuu näennäisesti myönnyttelevään konstruktion *passaahan sitä pohdiskella*. Sen verbi *passata* soveltuu kontekstin ironiaan (esim. *korkeasti oppinutta ja kielenkäytöltään sujuvaa porukkaa*). Konstruktion ja sitä edeltävä, toiminnan premissit esittelevä lause implikoi pohdiskelijat toimijoiksi, joiden kelpaa puuhastella asian kuin asian parissa. Tätä merkitystä puhuja selventää ääri-ilmaisulla, joka liittää pohdinnat laajaan skaalaan erilaisia pohtimisen kohteita (”pohdiskella kaikenlaisia asioita”). Myönnyttelyn implikoimasta kontrastista selvä merkki on eksplisiittiseen kontrastiin johdattelevan lauseen partikkeli *nimittäin*, joka merkitsee lauseen edeltävää perustelevaksi (ISK 2004: § 1131). Koska perustelu osoittaa asian olevan jo valmiiksi kunnossa, sitä edeltävän yhdysrakenteen (*Ja kun –*, *niin että –*, *niin passaahan –*) voi tulkita esittäneen kontrastin uusille pohdinnoille (”Pohdintoja ruokohelven tukemisesta ei tarvita. Asia on *nimittäin* täysin kunnossa tällä hetkellä”). Näennäisen myönnytyksen jälkeinen eksplisiittinen kontrasti sulkee re-

torisen ympyrän: puhuja palaa aiemmin esittämäänsä käsitykseen, jonka mukaan pohdinnoissa ei ole järkeä.

Tässä luvussa esittelemässäni affektisessä käytössä myönnyttelymuotti on preferoidun vuoron suuntainen myönnytys tai erimielisyyden etiäinen kuten neuvottelevassakin käytössä, mutta tällä kertaa myönnytyistä ei välttämättä seuraa eksplisiittinen erimielisyyden esitys, sillä se implikoidaan itse myönnytyksessä. Affektisessä käytössä myönnytys on usein varsin näennäinen. Affektisen käytön konstruktiot ovat siis merkitykseltään erikoistuneita, koska niiden ensisijainen tulkinta poikkeaa siitä, joka se lauserakenteen perusteella olisi. Ne eroavat neuvottelevan käytön konstruktiosta funktioltaan siten, etteivät ne rakenna keskustelijoiden välistä yhteisymmärrystä eri näkemyksiä yhteen sovitellen vaan pyrkivät aiheuttamaan sen, että näennäisesti myönnytely mielipide hylätään. Tämä merkitys pyritään usein välittämään vuorovaikutustilanteen muillekin osallisille kuin myönnyttely mielipiteen esittäjälle: esimerkissä 9 puhuja pyrkii vakuuttamaan kaikille puheen kuulijoille eli muille kansanedustajille, että ruokohelven tukeminen olisi turhaa. Kontrastin implikoivan käytön konstruktiot ovat muun muassa A-infinitiivitäydennykseltään kiteytyneempiä kuin neuvottelevan käytön. Toistuvasti käytettyjen ja usein selvän kontrastin implikoivien konstruktioiden kuten *Saahan sitä haaveilla* ja *Sopiihan sitä yrittää* (ks. esim. 8) lisäksi affektisiin konstruktiioihin voi olla vakiintunut partikkeli kuten *-kin* tai *aina* (esim. 7). Kontrastin implikoivat konstruktiot ovat siten usein tunnusmerkkisiä verrattuna yhteisymmärrystä rakentavan käytön konstruktiioihin, joiden muoto on vakiintumattomampi.

8 Lopuksi

Tässä artikkelissa olen esitellyt myönnyttelymuotin käyttöä kontrastin esitykseen tai implikoituun kontrastiin päättyvässä myönnyttelyjaksossa. Jaoin käytön kahteen luokkaan: yhteisymmärrystä rakentavaan ja affektiseen, kontrastin implikoivaan käyttöön. Vaikka esimerkeissä luokat erottuvatkin toisistaan, näin ei aina ole. Luokat voivat sekoittua keskenään siten, että käyttö on sekä yhteistä toimintatapaa hakeva että kontrastia implikoiva. Tästä esimerkki on internetin mainos, jonka kuvassa mies kantaa suurta arkistolaatikkoa sylissään ja tekstinä on ”Voihan sitä tietoja näinkin mukana kantaa!?”. Myönnytys kohdistuu selvästi epäilyttävään vaihtoehtoon, ja esimerkiksi huutomerkkin käytön johdosta sen tulkitsee affektiseksi. Adverbien *näinkin* implikoimat muut vaihtoehdot eksplikoidaan myönnytyistä seuraavassa ehdotuksessa: ”Kannattaisiko sittenkin katsoa mitä turvaKANSIolla olisi hänellekin annettavaa”. Se rakentaa yhteistä toimintamallia suosittamalla tuotetta, johon pronominiin *hänelle* liittyvä *-kin* vihjaa muiden jo turvautuvan.

Myönnyttelymuotti tarjoaa yhden keinon osoittaa ymmärrystä tai samanmielisyyttä jollekin aiemmalle mielipiteelle tai toimintatavalle. Myönnyttelyjaksossa myönnytyistä seuraa kontrasti, joten kyseessä on nimenomaan ymmärryksen **osoittaminen**. Usein tähän sisältyvä viesti vertautuu olankohautukseen: myönnyttelijä kuittaa esitetyn näkemyksen nopeasti ja jatkaa esittämällä oman mielipiteensä. Kun toisen puhujan mielipide myönnetään edes näennäisesti yhdeksi mahdollisuudeksi, tämä saattaa

olla suostuvaisempi kuuntelemaan tarkemmin – onhan hänenkin näkemyksensä huomioitu. Tämä saattaa olla yksi myönnyttelyn keskeisistä motivaatioista.

Silloin kun myönnyttelymuotini esiintymä ei itsessään implikoi kontrastia myönnyttelylle mielipiteelle, se ei aineistoni mukaan yksinään toteuta vuorovaikutuksen kannalta riittävää tai kontekstissaan relevanttia puhetoimintoa. Kontrastin esitys, myönnyttelyn ajatuksen elaboraatio tai muu myönnytyksen täydennys on siis tarpeen. Myönnytys on usein preferoidun vuoron suuntainen lause, joka enteilee erimielisyyttä. Tämä erimielisyyden ilmaisu on myönnyttelymuotini käytön motivoineen etujäsenen, kuten mielipiteen esityksen, relevantti – joskin preferoimaton – jälkijäsen. Kuten artikkelissa kävi ilmi, erimielisyyden ilmaisu on toisinaan ymmärrettävissä jo itse myönnyttelystä konstruktista (affektinen, kontrastin implikoiva käyttö). Tällöin konstruktio on merkitykseltään erikoistunut ja voi yksinään muodostaa kontekstissaan relevantin puhetoiminnon.

Myönnyttelymuotini käyttö varioi selvästi sen komponentteina kulloinkin käytettävien osien mukaisesti. Olen osoittanut, kuinka hallitsevan verbin valinta vaikuttaa käyttöön. Verbin *voida* hallitsevat konstruktio myönnyttelyjaksossa ovat usein yhteisymmärrystä rakentavia, kun taas *saada* ja *sopia* ovat osana kontrastin implikoivaa käyttöä ja *passata* leikkillisessä tai ironisessa käytössä. Samoin olen näyttänyt, kuinka muottiin liittyvät partikkelit kuten *toki*, *aina* ja *-kin* voivat ohjata käyttöä. Myös myönnyttelymuotini hallitsevan verbin modus on suhteessa käyttöön. Tässä artikkelissa olen rajannut myönnyttelymuotini hallitsevan modaaliverbin indikatiivimuotoiseksi, sillä olen tahtonut keskittyä muotini käyttöön kontrastiin päättyvässä myönnyttelyjaksossa. Olen käsitellyt suhteellisen tarkasti rajatun konstruktion myönnyttelävää käyttöä. Jatkotutkimuksessani tarkastelen myönnyttelymuotini käsittelemättä jääneitä lähirakenteita sekä myönnyttelävän käytön suhdetta muihin käyttöihin.

Lähteet

Aineistolähteet

- Internet. Esimerkit on haettu Googlen hakukoneella syksyllä 2006 ja alkuvuodesta 2007. Esimerkit ovat kirjoittajan hallussa.
- Kielipankki. Kielipankki = Suomen kielen tekstipankki. Web-pohjainen Lemmie-ohjelma. ATK-korpus. Espoo: CSC Tieteellinen laskenta Oy.

Lähteet

- ANTAKI, CHARLES – WETHERELL, MARGARET 1999: Show concessions. – *Discourse Studies* 1 s. 7–27.
- BARTH, DAGMAR 2000: “that’s true, although not really, but still”. Expressing concession in spoken English. – Elizabeth Couper-Kuhlen & Bernd Kortmann (toim.), *Cause, condition, concession, contrast. Cognitive and discourse perspectives* s. 411–437. Topics in English linguistics 33. Berlin: Mouton de Gruyter.

- BERG, MAARIT – MÄNTYNEN, ANNE 1992: *Väittelyn rakentumisesta. Erään arkikeskustelun analyysi*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- COUPER-KUHLEN, ELIZABETH – SELTING, MARGRET 2001: Introducing interactional linguistics. – Margret Selting & Elizabeth Couper-Kuhlen (toim.), *Studies in interactional linguistics* s. 1–22. *Studies in discourse and grammar* 10. Amsterdam: John Benjamins.
- COUPER-KUHLEN, ELIZABETH & THOMPSON, SANDRA A. 2000: Concessive patterns in conversation. – Elizabeth Couper-Kuhlen & Bernd Kortmann (toim.), *Cause - Condition - Concession - Contrast. Cognitive and discourse perspectives* s. 381–410. *Topics in English linguistics* 33. Berlin: Mouton de Gruyter.
- 2005: A linguistic practise for retracting overstatements. ‘Concessive repair’. – Auli Hakulinen & Margret Selting (toim.), *Syntax and lexis in conversation. Studies on the use of linguistic resources in talk-in-interaction* s. 257–288. *Studies in discourse and grammar* 17. Amsterdam: John Benjamins.
- ETELÄMÄKI, MARJA – HERLIN, ILONA – JAAKOLA, MINNA – VISAPÄÄ, LAURA 2009: Kielioppi käsitteistykseenä ja toimintana. Kognitiivista kielioppia ja keskusteluanalyysia yhdistämässä. – *Virittäjä* 113 s. 162–187.
- ETELÄMÄKI, MARJA – JAAKOLA, MINNA 2009: *Tota ja puhetilanteen todellisuus*. – *Virittäjä* 113 s. 188–212.
- FILLMORE, CHARLES J. 1989: Grammatical construction theory and the familiar dichotomies. – Rainer Dietrich & Carl F. Graumann (toim.), *Language processing in social context* s. 17–38. *North-Holland linguistic series* 54. Amsterdam: North-Holland.
- FILLMORE, CHARLES J. – KAY, PAUL – O’CONNOR, MARY CATHERINE 1988: Regularity and idiomaticity in grammatical constructions. The case of *let alone*. – *Language* 64 s. 501–538.
- FLINT, AILI 1980: *Semantic structure in the Finnish lexicon. Verbs of possibility and sufficiency*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- FORSBERG, HANNELE 1998: *Suomen murteiden potentiaali. Muoto ja merkitys*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- 2006: Modaalinen *tu*. – Taru Nordlund, Tiina Onikki-Rantajääskö & Toni Suutari (toim.), *Kohtauspaikkana kieli. Näkökulmia persoonaan, muutoksiin ja valintoihin* s. 80–105. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- FRIED, MIRJAM – ÖSTMAN, JAN-OLA 2004: Construction grammar. A thumbnail sketch. – Mirjam Fried & Jan-Ola Östman (toim.), *Construction grammar in a cross-language perspective* s. 11–86. *Constructional approaches to language* 2. Amsterdam: John Benjamins.
- GOLDBERG, ADELE 1995: *Constructions. A construction grammar approach to argument structure*. Chicago: The University of Chicago Press.
- 2006: *Constructions at work. The nature of generalization in language*. Oxford: Oxford University Press.
- HAKULINEN, AULI 1975: Suomen *sitä*: pragmatiikan heijastuma syntaksissa. – *Sananjalka* 17 s. 25–41.
- 2001a [1976]: Liitepartikkelin *-han/-hän* syntaksia ja pragmatiikkaa. – Lea Laitinen, Pirkko Nuolijärvi, Marja-Leena Sorjonen & Maria Vilkkuna (toim.), *Lukemisto kirjoituksia kolmelta vuosikymmeneltä* s. 44–90. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- 2001b: On some uses of the discourse particle *kyl(lä)* in Finnish conversation. – Margret Selting & Elizabeth Couper-Kuhlen (toim.), *Studies in interactional linguistics* s. 171–198. *Studies in discourse and grammar* 10. Amsterdam: John Benjamins.
- HAKULINEN, AULI – SORJONEN, MARJA-LEENA 1989: Modaaliverbit spontaanissa kes-

- kustelussa. – Auli Hakulinen (toim.), *Suomalaisen keskustelun keinoja I* s. 72–97. Kieli 4. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- HALONEN, MIA 1996: Yhteisyyden ja tunnistettavuuden osoittaminen perhekeskusteluissa. – Hakulinen Auli (toim.), *Suomalaisen keskustelun keinoja II* s. 173–205. Kieli 10. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- HEINÄMÄKI, ORVOKKI – LEINONEN, MARJA 1978: What happens *aina* (always)? – Kristen Gregersen, Hans Basbøll & Jacob Mey (toim.), *Papers from the fourth Scandinavian conference of linguistics, Hindsgavl, January 6-8, 1978* s. 281–286. Odense University studies in linguistics 3. Odense: Odense University Press.
- HERITAGE, JOHN 1996: *Harold Garfinkel ja etnometodologia*. [Garfinkel and Ethnomethodology.] Suom. Ilkka Arminen, Outi Paloposki, Anssi Peräkylä, Sanna Vehviläinen ja Soile Veijola. Jyväskylä: Gummerus.
- ISK = HAKULINEN, AULI – VILKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA – HEINONEN, TARJA RIITTA – ALHO, IRJA (toim.) 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- JUVONEN, RIITTA (tekeillä): Tekijän äänen välittyminen suomenkielisessä ylioppilasaineessa. Väitöstutkimus. Helsingin yliopisto, suomen kieli.
- KANGASHARJU, HELENA 1998: Alignment in disagreement. Building alliances in multiperson interaction. Manuscript version. Department of Finnish language, University of Helsinki.
- KAUPPINEN, ANNELI 1998: *Puhekuviot, tilanteen ja rakenteen liitto. Tutkimus kielen omaksumisesta ja konditionaalista*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- 2006: Polyseeminen *vaikka* ja neuvottelun retoriikka. – *Virittäjä* 110 s. 162–189.
- KOIVISTO, AINO (tekeillä): Konjunktiot loppuasemaisina: jatkeita vai vuoronloppuisia partikkeleita? Väitöstutkimus. Helsingin yliopisto, suomen kieli.
- KOIVISTO, VESA 2006: Ison suomen kielioopin termimuutoksia ja -ratkaisuja. – *Kielioppi kouluissa. Äidinkielen opettajain liiton vuosikirja XLX* s. 25–42.
- KOTILAINEN, LARI 2007a: *Kiellon lumo. Kieltoverbitön kieltokonstruktio ja sen kiteytyminen*. Suomi 193. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- 2007b: *Konstruktioiden dynamiikkaa*. Artikkeliväitöskirjan johdanto, julkaistu internetissä: <https://oa.doria.fi/handle/10024/29208>.
- KÖNIG, EKKEHARD – VAN DER AUWERA, JOHAN 1988: Clause integration in German and Dutch conditionals, concessive conditionals, and concessives. – John Haiman & Sandra A. Thompson (toim.), *Clause combining in grammar and discourse* s. 101–133. Typological studies in language 18. Amsterdam: John Benjamins.
- LAITINEN, LEA 1995: Nollapersoona. – *Virittäjä* 99 s. 337–358.
- LANGACKER, RONALD W. 1987: *Foundations of cognitive grammar I. Theoretical prerequisites*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- 1991: *Foundations of cognitive grammar II. Descriptive application*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- 2005: Integration, grammaticization, constructional meaning. – Mirjam Fried & Hans C. Boas (toim.), *Grammatical constructions. Back to the roots* s. 157–189. Amsterdam: John Benjamins.
- LEHTINEN, ESA 1997: Episteemisyyden, yksilö ja yhteisö. Eräiden modaali-ilmausten pragmatiikka. – *Virittäjä* 101 s. 233–250.
- LEINO, PENTTI 1999 [1993]: *Polysemia – kielen moniselitteisyys. Suomen kielen kognitiivista kielioppia I*. Kieli 7. 2. painos. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- LINELL, PER 2005: En dialogisk grammatik? – Jan Anward & Bengt Nordberg (toim.), *Samtal*

- och grammatik. Studier i svenskt samtalsspråk* s. 231–328. Lund: Studentlitteratur.
- LINELL, PER – NORÉN, KERSTIN 2009: ”Vågar vågar ni väl men...” – en reaktiv konstruktion i svenskan. – *Språk & stil* 19/2009 s. 72–104.
- MAKKONEN-CRAIG, HENNA 2005: *Toimittajan läsnäolo sanomalehtitekstissä. Näkökulmia suomen kielen dialogisiin passiivilauseisiin*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- NIEMI, JARKKO 2007: ”Voihan sitä noinkin ajatella”. *Myönnyttelymuotin rakenne ja käyttö*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos. Julkaistu internetissä <https://oa.doria.fi/handle/10024/27206>.
- NS = *Nykysuomen sanakirja*. Porvoo: WSOY 1951–1961.
- PENTTILÄ, AARNI 1963: *Suomen kielioppi*. Toinen, tarkistettu painos. Porvoo: WSOY.
- POMERANTZ, ANITA 1986: Extreme case formulations. A way of legitimizing claims. – *Human studies. Interaction and language use* 9 (2–3) s. 219–229.
- PS = *Suomen kielen perussanakirja*. Osat I–III. Kolmas painos. Helsinki: Edita 1996.
- SACKS, HARVEY 1987: On the preferences for agreement and contiguity in sequences in conversation. – Graham Button & John R. E. Lee (toim.), *Talk and social organisation* s. 54–69. Clevedon: Multilingual matters Ltd.
- 1992: *Lectures on conversation*. Vol. 1 & 2. Toim. Gail Jefferson. Oxford: Blackwell Publishing.
- SCHEGLOFF, EMANUEL A. 2007: *Sequence organization in interaction. A primer in conversation analysis I*. Cambridge: Cambridge University Press.
- SEPPÄNEN EEVA-LEENA – HERLIN, ILONA 2009: Kuvauksista seuraksiin. Kaksiuloitteinen konstruktio *niin A että*. – *Virittäjä* 113 s. 213–245.
- SHORE, SUSANNA 2009: Mitä tapahtui ”aina”? – *Aina*-partikkelin merkityksestä ja käytöstä Raamatun esimerkkien valossa. – *Virittäjä* 113 s. 482–507.
- SMS = *Suomen murteiden sanakirja*. 2. osa. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus ja Valtion painatuskeskus 1988.
- SORJONEN, MARJA-LEENA 1989: Vuoron alkuiset konnektorit: *mutta*. – Auli Hakulinen (toim.), *Suomalaisen keskustelun keinoja I* s. 162–176. Kieli 4. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- 1997: Recipient activities. Particles *nii(n)* and *joo* as responses in Finnish conversations. University of California, Los Angeles.
- SVINHUFVUD, KIMMO (tekeillä): Opinnäytteen kirjoittaminen vuorovaikutuksena. Väitöstudium. Helsingin yliopisto, suomen kieli.
- TAINIO, LIISA 1996: Kannanotoista arkikeskustelussa. – Auli Hakulinen (toim.), *Suomalaisen keskustelun keinoja II* s. 81–108. Kieli 10. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- 1998: Preferenssijäsennys. – Liisa Tainio (toim.), *Keskusteluanalyysin perusteet* s. 93–110. 2. painos. Tampere: Vastapaino.
- VILKUNA, MARIA 1984: Voiko *kin*-partikkelia ymmärtää? – *Virittäjä* 88 s. 393–408.
- 1989: *Free word order in Finnish. Its syntax and discourse functions*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- VIRTANEN, MIKKO (tekeillä): Moittiminen akateemisessa kielenkäytössä. Tutkimus tieteellisten lehtien kirja-arvosteluista. Väitöstudium. Helsingin yliopisto, suomen kieli.
- VÄLIMAA-BLUM, RIITTA 1987: The discourse function of the finnish clitic *-han*. Another look. – Pirkko Lilius & Mirja Saari (toim.), *The Nordic languages and modern linguistics 6. Proceedings of the sixth international conference on Nordic and general linguistics in Helsinki, August 18–22, 1986* s. 471–481.

- WITTGENSTEIN, LUDWIG 1981 [1953]: *Filosofisia tutkimuksia* [*Philosophische Untersuchungen*]. Suom. Heikki Nyman. Taskutieto 155. Porvoo: WSOY.
- YLI-VAKKURI, VALMA 1986: *Suomen kieliopillisten muotojen toissijainen käyttö*. Turun yliopiston suomen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja 28. Turku: Turun yliopisto.

SUMMARY

The concessionary model: Constructions of agreement pre-empting disagreement

In this paper, the author examines the use of a construction he calls the ‘concessionary model’. The concessionary model is a zero-subject construction, which uses a modal verb expressing possibility (*voida* ‘to be able’, *saada* ‘to be allowed’, *sopia* ‘to be acceptable’ or *passata* ‘to be agreeable’), the enclitic particle *-hAn*, the tone particle *sitä*, and the basic, first infinitive form of the verb ending in *A*. Examples of clauses using this construction are, *Voihan sitä sanoa* ‘one could say’ and *Saahan sitä toivoa* ‘one may hope’. The author examines the use of this construction from the perspective of the cardinal concessive schema presented by Couper-Kuhlen and Thompson (2000). Seen in this light, the concessionary model offers agreement with or acceptance of the opinions or actions of another speaker in such a way that the expression of acceptance is followed, at least in part, by a disagreeing or contrasting opinion.

The article is based on a corpus of 328 examples, the majority of which have been taken from the Internet. As well as examples from the Internet, the author makes extensive use of the newspaper corpus held at the Language Bank of Finland and examples from literary texts. This article employs two functional strands of linguistic research: it examines the concessionary model as an established coalescence of form and meaning (i.e. as a construction) within the framework of cognitive grammar and construction grammar. On the other hand, it assesses the established functions of interaction from the perspective of conversation analysis and interactional linguistics.

The article examines two uses of the concessionary model. In the first of these uses, the concessionary model establishes a shared understanding between the two speakers, i. e. between the person presenting a concessionary opinion and the person conceding the point. In this construction, which the author calls the ‘negotiation mode’, the concessionary model is normally governed by the verb form *voihan* ‘indeed it may’. In its negotiation mode, the concessionary model is normally followed by an explicit contrast, which does not refute the view of the opposing speaker but which adds another perspective or attempts to present an alternative way of viewing events. In its other use, the concessionary model already implies this contrast and is therefore not neces-

sarily followed by another contrast, as in the negotiation mode. In these instances the concessionary model is affective and serves more to refute the view presented rather than to affirm it. In its affective use the model is governed by the verb forms *saahan* 'one may well', *sopiihan* 'it may be appropriate' or *passaahan* 'indeed it is agreeable'. The concessionary model is used in an affective manner in an attempt to affect the views of the other speaker(s) in the situation, so that a position, which has seemingly been conceded, is in fact rejected.

Kirjoittajan yhteystiedot (address):

Jarkko Niemi

suomen kieli

PL 3 (Fabianinkatu 33)

00014 Helsingin yliopisto

Sähköposti: etunimi.j.sukunimi@helsinki.fi